

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Katarína Fabčínová

Rozhodcovské konanie v Českej republike a SRN

Diplomová práca

Olomouc 2011

Prehlasujem týmto, že som diplomovú prácu na tému „*Rozhodcovské konanie v Českej republike a SRN*“ vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.

V Olomouci dňa

.....

Katarína Fabčínová

Ja, nižšie podpísaná Katarína Fabčínová, autorka diplomovej práce na tému Rozhodcovské konanie v Českej republike a SRN, ktorá je literárnym dielom v zmysle zákona č. 121/2000 Sb., o práve autorskom, dávam ako subjekt údajov svoj súhlas v zmysle § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochrane osobných údajov, správcovi:

Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

k spracovaniu údajov v rozsahu: meno a priezvisko v informačnom systéme, a to vrátane zaradenia do katalógu, a ďalej sprístupnenie mena a priezviska v katalógoch a informačných systémoch Univerzity Palackého, a to vrátane neadresovaného sprístupnenia pomocou metódy diaľkového prístupu. Údaje môžu byť takto sprístupnené užívateľom služieb Univerzity Palackého. Realizáciu sprístupnenia zaisťuje ku dňu tohto prehlásenia vnútorná zložka Univerzity Palackého, ktorá sa nazýva Informačné centrum Univerzity Palackého.

Súhlas sa poskytuje na dobu trvania ochrany autorského diela podľa zákona č. 121/2000 Sb., o práve autorskom.

V Olomouci dňa

.....

Katarína Fabčínová

Pod'akovanie:

Rada by som týmto poďakovala *JUDr. Mag.iur. Michalovi Malackovi, Ph.D., MBA* za odbornú pomoc pri tvorbe diplomovej práce, najmä za cenné podnety a pripomienky, ktoré mi pomohli pri jej spracovaní.

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	7
1 Obecne o rozhodcovskom konaní	9
1.1 Alternatívne spôsoby riešenia sporov.....	9
1.2 Pojem „rozhodcovské konanie“	11
1.3 Právny charakter rozhodcovského konania	12
1.4 Výhody a nevýhody rozhodcovského konania.....	14
2 Spôsoby právnej úpravy rozhodcovského konania v ČR a SRN	17
2.1 Historický vývoj rozhodcovského konania vo svete a v ČR.....	17
2.2 Platná právna úprava v ČR	20
2.3 Cesta k súčasnej právnej úprave v SRN	21
2.4 Princíp teritoriality.....	23
2.5 Stále rozhodcovské súdy a konanie ad hoc	24
3 Arbitrabilita.....	28
3.1 Pojem arbitrabilita	28
3.2 Pozitívne podmienky arbitrability	29
3.3 Negatívne vymedzenie arbitrability.....	32
3.4 Arbitrabilita v nemeckej právnej úprave	32
4 Porovnanie základných inštitútov vo zvolených právnych úpravách	34
4.1 Rozhodcovská zmluva.....	34
4.1.1 Pojem a povaha rozhodcovskej zmluvy	34
4.1.2 Typy rozhodcovskej zmluvy	36
4.1.3 Forma rozhodcovskej zmluvy	36
4.1.4 Účinky a zánik rozhodcovskej zmluvy	37
4.2 Osoba rozhodcu	38
4.2.1 Kto môže byť rozhodcom a jeho právne postavenie.....	38
4.2.2 Počet a menovanie rozhodcov.....	40
4.2.3 Zodpovednosť rozhodcu.....	41
4.3 Priebeh rozhodcovského konania	42
4.3.1 Zásady a zahájenie rozhodcovského konania.....	42
4.3.2 Rozhodnutie o vlastnej právomoci a príslušnosti.....	44
4.3.3 Predbežné opatrenia	44

4.3.4	Terms of reference	46
4.4	Skončenie rozhodcovského konania.....	46
4.4.1	Rozhodcovský rozsudok	47
4.4.2	Preskúmanie a zrušenie rozhodcovského rozsudku	49
4.4.3	Uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku	51
	Záver.....	54
	Bibliografia.....	57
	Abstrakt	60
	Summary	61
	Zoznam kľúčových slov/Key words	62
	Prílohy	63

Úvod

Problematika rozhodcovského konania je veľmi zaujímavá a značne využívaná predovšetkým v medzinárodnom obchodnom styku. Bohužiaľ pre ľudí, ktorí sa nezaobierajú obchodovaním, je termínom skoro neznámym. Práve aj z tohto dôvodu som sa rozhodla podrobnejšie venovať rozhodcovskému konaniu. Myslím si, že tento inštitút má veľký potenciál v oblasti rozhodovania sporov. Predstavuje jedinú možnú plnohodnotnú alternatívu k súdnemu konaniu, výsledkom ktorej je záväzné a vynútiteľné rozhodnutie. Umožňuje stranám efektívne vyriešiť konflikt. Svojimi vlastnosťami vo viacerých smeroch prekoná konanie pred štátnymi súdmi, vďaka čomu získava čoraz väčšiu obľubu. K jeho prednostiam sa radí najmä rýchlosť, neformálnosť, neverejnnosť, často i nižšie náklady a jednoduchý proces uznania a výkonu tuzemských i zahraničných rozhodcovských rozsudkov.

Vo svojej diplomovej práci som sa rozhodla sústrediť na výklad a porovnanie právnej úpravy rozhodcovského konania v Českej republike a v Nemecku. Porovnanie vybraných právnych úprav je zaujímavé aj z toho dôvodu, že zákonodarcovia boli pri tvorbe v rôznej miere ovplyvnení Vzorovým zákonom Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (ďalej len Vzorový zákon UNCITRAL). V mnohých častiach sa inšpirovali ustanoveniami Vzorového zákona a na niektorých miestach došlo k ich priamej recepcii do vlastnej právnej úpravy. Pri komparácii oboch úprav možno zistiť odlišnosti, ktoré môžu mať pre prax podstatný význam. Tieto výrazné rozdiely sa pokúsim v práci zdôrazniť a súčasne zhodnotiť, ktoré ustanovenia z daných právnych úprav sú vhodnejšie pre spravodlivé a efektívne rozhodcovské konanie.

V prvej časti práce sa budem zaoberať obecnými pojmami alternatívne riešenie sporov a rozhodcovské konanie, vymedzím ich vzájomný vzťah, spoločné povahové rysy a rozdiely. Zároveň sa pokúsim objasniť právny charakter rozhodcovského konania, jeho výhody a nevýhody.

V nasledujúcej časti opíšem historický vývoj rozhodcovského konania v celosvetovom kontexte, ktorý postupne zúžim na vybrané právne úpravy a v samostatných podkapitolách sa budem venovať súčasnej právnej regulácii v oboch právnych poriadkoch. Súčasne tu oboznámim čitateľa s dvomi základnými typmi rozhodcovského konania, a to s rozhodcovským konaním ad hoc a s inštitucionálnym rozhodcovským konaním. V rámci posledne spomínaného nezabudnem predstaviť najzaujímavejšie a v celosvetovom merítku najvyhládavanejšie zahraničné stále rozhodcovské súdy.

Samostatnú tretiu kapitolu venujem arbitrabilite sporu, ktorá predstavuje základný predpoklad pre to, aby mohol byť určitý spor rozhodnutý v rozhodcovskom konaní. Len keď sú splnené jej predpoklady, môže sa konflikt medzi stranami stať predmetom rozhodcovského konania. Vymedzím a rozoberiem jej základné podmienky v oboch právnych poriadkoch.

V kapitole poslednej a zároveň najobsiahlejšej sa zameriam na samotný priebeh rozhodcovského konania a jeho jednotlivé inštitúty, pričom budem komparovať ich úpravu v českom a nemeckom právnom poriadku. Začnem rozhodcovskou zmluvou, jej typmi, povahou, účinkami, zánikom a prejdem k osobe rozhodcu. Kapitolu zakončím rozhodcovským rozsudkom, podmienkami pre jeho preskúmanie a zrušenie a v samostatnej podkapitole sa budem venovať jednej z významných predností rozhodcovského konania, a to uznaniu a výkonu tuzemských i zahraničných rozhodcovských rozsudkov.

Pri svojej práci budem využívať predovšetkým komparatívnu metódu. V mojom prípade pôjde o medzinárodnú komparáciu, spočívajúcu v porovnaní právnych úprav dvoch štátov. Ďalej je využitá metóda deskriptívna a analytická, keď je skúmaná právna úprava v jej vývoji a následný rozbor jej jednotlivých inštitútov. Pri spracovaní práce budem vychádzať z monografií českých i zahraničných autorov zaoberajúcich sa predmetnou problematikou, z odborných článkov v časopisoch v tlačenej aj elektronickej podobe a v neposlednej rade použijem právne predpisy a judikatúru súdov.

Záverom zhrniem poznatky nadobudnuté pri mojom vedeckom bádaní, zhodnotím získané informácie a zosumarizujem základné rozdiely v úpravách rozhodcovského konania vo zvolených štátoch.

1 Obecně o rozhodcovském konání

1.1 Alternativně spůsob řešení sporů

Konflikty mezi jednotlivci možno řešit dvěma cestami. Starší spočívá v dobrovolném řešení sporů a tá druhá využívá existenci společenského donutění, které vyplývá z mocenské organizované struktury společnosti.¹ Rozhodování sporů státními soudy však začalo postupem času svojimi finančními a organizačními požiadavkami zaťažovať štátne pokladnice. Tým sa táto forma riešenia sporů stávala častokrát zdĺhavou a nákladnou. Začalo dochádzať k poklesu efektívnosti riešenia sporů, a preto sa začali objavovať alternatívne metódy riešenia konfliktů. Spočiatku to bolo najmä v krajinách, kde fungoval menej efektívny súdny systém. K väčšiemu rozvoju došlo počas 70. rokov v Spojených štátoch amerických. V súčasnej dobe je tu i po podaní žaloby na súde okolo 90 percent sporů riešených ligitačne, t.j. dohodou strán. Aj keď sudca napomáha uzatvoreniu tejto dohody stanovením procesných mantinelů, tak k mimosúdnemu narovnaniu dochádza bez rozhodnutia súdu.²

Alternatívne riešenie sporů alebo **ADR** (Alternative Dispute Resolution) je všeobecne chápané ako mimosúdne riešenie sporů s vylúčením súdnej právomoci. Alternatívu tu predstavuje práve možnosť vybratia si inej cesty riešenia sporu ako konanie pred súdom. Výber konkrétneho spůsobu závisí na vôli a dohode sporných strán.³ Významnú úlohu tu zohráva intervencia alebo vstup tretej osoby (mediátora, konciliátora atď.) do riešenia sporu. Táto osoba usmerňuje priebeh celého konania a jej schopnosti majú významný vplyv na konečný výsledok. Časť právnej teórie zaraďuje do systému ADR aj rozhodcovské konanie. K. Růžička považuje za alternatívne riešenia sporů len také jednanía, kedy tretia osoba istým spůsobom vplýva na strany, radí im a snaží sa s nimi dospieť k urovnaniu sporu. Výsledkom potom nie je vydanie záväzného rozhodnutia, ale uzavretie zmieru alebo nová dohoda o riešení sporu.⁴ Z toho vyplýva, že K. Růžička nepovažuje rozhodcovské konanie za alternatívny spůsob riešenia sporu. Podobne tak vo svojej učebnici činí i N. Rozehnalová,

¹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 1.

² BĚLOHLÁVEK, Alexander. Rozhodčí řízení. *Právní rádce*, 2004, č.2, s. 4.

³ HEJDA, Jan. Alternativní řešení sporů. *Právní rádce*, 2005, č. 4, s. 4-10.

⁴ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.14.

ktorá diferencuje medzi ADR, rozhodcovským konaním a konaním pred obecnými súdmi. Zároveň tu vymedzuje vlastnosti, ktoré sú spoločné ADR:⁵

- a) dobrovoľné podriadenie sa strán tomuto spôsobu riešenia sporu
- b) menovanie tretej osoby, ktorá sprostredkuje jednanie
- c) priebeh celého konania a jeho účinkov mimo priamy dosah právnej regulácie štátu
- d) úspešným výsledkom je uzavretie dohody, ktorá rieši spornú otázku
- e) existencia zmluvného vzťahu medzi spornými stranami a treťou osobou

I v európskom kontexte prevažuje v súčasnosti názor, že rozhodcovia v rozhodcovskom konaní nachádzajú právo a samotné rozhodcovské konanie je považované za konanie bližšie civilnému súdnemu procesu než formám ADR.⁶ Na rozdiel od ADR technik má rozhodcovské konanie oporu v zákone, nájdeme tu väčšiu formálnosť. To môžeme vidieť najmä na tom, že rozhodcovské konanie pre svoje zahájenie nutne potrebuje existenciu sporu, t.j. rozpor vyplývajúci zo zmluvného vzťahu medzi stranami a zároveň smerodajnú úlohu tu zohráva miesto konania. Rozhodcovskému konaniu sú vlastné i prvky súdneho konania. Pri ADR konaniach nenachádza uplatnenie zásada litispencie ani res iudicatae. Rozdiel môžeme vidieť i v samotnom ciele jednotlivých procesov. Zatiaľ čo cieľom rozhodcovského konania je dosiahnutie vykonateľného rozhodnutia, ADR smeruje k uzatvoreniu dobrovoľnej dohody akceptovateľnej pre obe strany.

Jednotlivé spôsoby alternatívneho riešenia sporov sú nasledujúce:⁷

Mediácia a konciliácia. Možno ich definovať ako zmierny spôsob riešenia sporu za aktívnej účasti tretej strany – mediátora či konciliátora, pričom táto osoba nemá právomoc vydať záväzné rozhodnutie. Odlíšenie týchto dvoch spôsobov je veľmi obtiažne, niektorí autori dokonca oba termíny zamieňajú a odlišný spôsob používania závisí aj od konkrétnej geografickej oblasti. Ako mediátor tak i konciliátor má dopomôcť stranám, aby samy našli riešenie problému. Výsledkom by malo byť dosiahnutie konsenzu. Aby mohla mediácia alebo konciliácia prebehnúť, je nutné uzavrieť dohodu, že spor bude riešený týmto spôsobom.

Mini-trial (niekedy sa používa termín „simulated trial“) predstavuje simulované súdne konanie. Tiež tu vystupuje tretia neutrálna osoba, ktorá simuluje pravdepodobný priebeh prípadného súdneho sporu a jeho predpokladaný výsledok. Jeho výsledkom môže byť

⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 17-21.

⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, 7. ročník, s. 256 – 261.

⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 25-31.

tiež napr. dohoda urovnání sporu alebo môže pomôcť stranám si uvedomiť silné a slabé stránky ich pozície.

Expertíza využíva služby nezávislého znalca alebo iného odborníka v odbore, ktorého sa týka predmetný spor. Základom pre vyriešenie sporu je znalecký posudok, v ktorom sa vo väčšine prípadov stanovuje hodnota určitého majetku alebo výška vzniknutej škody. Táto metóda sa najčastejšie využíva v situáciách, v ktorých prevládajú technické problémy nad právnymi. Strany už na začiatku zmluvného vzťahu delegujú na nezávislého experta právomoc k riešeniu problému.⁸

Meditation-arbitration. Jedná sa o hybridnú formu ADR, ktorá kombinuje mediáčne a rozhodcovské konanie. Prebieha vo viacerých fázach. V prvej fáze pôsobí nezávislá osoba v úlohe mediátora a ak sa strany neuzmiera, môže v ďalšej fáze táto istá osoba rozhodnúť ako rozhodca. Čiže na rozdiel od prvej fázy, ktorá smeruje len k uzavretiu zmluvy odstraňujúcej spor, je tu spor vyriešený už záväzným rozsudkom.

Medaloo patrí k formám, ktoré sa objavili v USA. Je kombináciou mediácie s tzv. „last offer arbitration“. Jej cieľom je motivovať sporné strany k reálnym a obojstranne vyhovujúcim ponukám. V prvej fáze sa tretia osoba snaží vyriešiť spor mediáciou a ak sa jej to nepodarí, vyzve strany, aby učinili posledné najlepšie návrhy, za ktorých sú ochotné uzavrieť zmier. To je spoločným znakom všetkých variant, ktoré medaloo má. Mediátor potom preskúma všetky návrhy a predloží svoje riešenie. Ak sa ani to stranám nepáči, nastupuje arbitrážny stupeň, v ktorom rozhodca na základe predložených návrhov a podľa princípov spravodlivosti vydá rozhodcovský rozsudok.

1.2 Pojem „rozhodcovské konanie“

Každý z autorov venujúcich sa tejto oblasti uvádza svoju vlastnú definíciu rozhodcovského konania. N. Rozehnalová vymedzuje rozhodcovské konanie (niekedy nazývané tiež „arbitráž“) ako „*dobrovoľné postúpenie riešenia sporu neutrálnej tretej strane, rozhodcom či rozhodcovskému súdu (t.j. súkromným osobám či neštátnej inštitúcii), ktorá vydá po vykonanom konaní záväzné a vykonateľné rozhodnutie*“. Medzinárodné rozhodcovské konanie či medzinárodná obchodná arbitráž je potom: „*spôsob riešenia sporu*

⁸ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 14.

o majetkové nároky vzniknuté z vykonávania medzinárodného (obchodného) styku medzi fyzickými či právnickými osobami (obchodníkmi, podnikateľmi)“.⁹

K. Růžička uvádza vo svojej publikácii túto definíciu: „(...) rozhodovanie sporov súkromnými osobami alebo neutrálnymi rozhodcovskými inštitúciami, ktoré sú oprávnené na základe dotknutých právnych predpisov predložený spor prejednať a rozhodnúť. Za medzinárodné rozhodcovské konanie sa považuje také rozhodcovské konanie, v ktorom sa bude prejednávať spor z medzinárodného obchodného styku (spor vzniknutý v súkromno-právnom vzťahu s tzv. medzinárodným prvkom (...))“.¹⁰

Čo sa týka obsahu pojmu rozhodcovského konania, tak aj napriek rozdielnym definíciám, nie je medzi nimi spor. Všetky obsahujú zhodné znaky, ktoré rozhodcovské konanie odlišujú od ostatných foriem riešenia sporov. Základnými podmienkami jeho realizácie sú potom:¹¹

- prípustnosť prejednanie sporu v rozhodcovskom konaní z pohľadu dotknutých právnych poriadkov
- platná dohoda strán o podriadení riešenia sporu rozhodcovskému konaniu

1.3 Právny charakter rozhodcovského konania

Podstatné rozdiely sa na druhej strane prejavujú v odbornej literatúre pri vymedzení právneho charakteru rozhodcovského konania. Hlavnou otázkou je väzba štátu a rozhodcovského konania na jednej strane a úloha vôle strán na strane druhej. Postupom času sa vytvorili štyri základné doktríny: zmluvná, jurisdikčná, zmiešaná, autonómna.

Zmluvná doktrína vychádza z toho, že základom právomoci rozhodcov je výlučne zmluva.¹² Realizácia rozhodcovského konania závisí na vôle strán. Sú to práve strany, ktoré rozhodujú o jeho charaktere, výbere rozhodcov, mieste a dobe riešenia sporu, pravidlách konania. V klasickej koncepcii tejto teórie je povaha a pôvod rozhodcovského rozsudku tiež odvodený z rozhodcovskej zmluvy. Moderná verzia sa vyjadruje len ku zmluvnej povahe rozhodcovského konania a rozhodcovský rozsudok neposudzuje. Štát v rámci tejto koncepcie zohráva len minoritnú úlohu. Národné právo slúži iba k vyplňaniu medzier v rozhodcovskej

⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s.42.

¹⁰ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.19.

¹¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s.42.

¹² BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.14.

zmluve, prípadne má vplyv na niektoré ďalšie otázky, ako je uplatnenie verejného poriadku či arbitrabilita sporu. Tejto teórii je vytykané, že vo svojej podstate odporuje právu na spravodlivý proces a nezaistuje ani minimálnu kontrolu zo strany štátu. Vynútiteľnosť rozhodcovského rozsudku je tým pádom v plnej réžii zmluvných strán. K zástancom tejto doktríny patrí v Českej republike P. Raban.¹³

Jurisdikčná doktrína považuje rozhodcovské konanie za konanie sporné. Rozhodovacia právomoc rozhodcov je na nich delegovaná konkrétnym štátom a nie dohodou strán. Konkrétny spor riešia cestou nachádzania práva.¹⁴ Štát je oprávnený kontrolovať a regulovať všetky rozhodcovské konania, ktoré sa konajú v dosahu jeho jurisdikcie. Zmluvné prvky sú tu potlačené. Ustanovovanie a právomoc rozhodcov, platnosť rozhodcovskej zmluvy i účinky rozhodcovského rozsudku sú podriadené národnému právu. Rozhodca musí aplikovať procesné normy daného štátu. Je v podstate v obdobnom postavení ako sudca. Rozdiel medzi nimi je potom ten, že zatiaľ čo nominácia a autorita sudcu pochádza priamo od štátu, autorita rozhodcu je odvodená od štátu, avšak jeho ustanovenie je záležitosťou strán. Zástancom tejto teórie je napr. Z. Kučera¹⁵ alebo K. Růžička.¹⁶

Doktrína zmiešaná spája obe predchádzajúce krajné doktríny a odráža spolupôsobenie oboch základných prvkov rozhodcovského konania – autonómie vôle a vplyv štátu. So zmluvnou teóriou sa zhoduje v tom, že právomoc rozhodcov rozhodovať spor je založená zmluvou. Rozhodca však následne vystupuje ako autonómny subjekt poverený nachádzaním práva¹⁷, lebo rovnako ako sudca vydáva pre sporné strany záväzné a vykonateľné rozhodnutie.¹⁸ Tu vidíme rovnaký záver ako ten, ku ktorému dochádza jurisdikčná teória. Za predstaviteľa tejto teórie je považovaná N. Rozehnalová.

Podľa **autonómnej doktríny** nemá rozhodcovské konanie povahu zmluvnú, jurisdikčnú ani zmiešanú, ale predstavuje autonómny inštitút sui generis. Kládie dôraz na odpútanie sa od národného práva a svoju pozornosť sústreďí na cieľ rozhodcovského konania.

¹³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 55-56.

¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.16.

¹⁵ Srov. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno-Plzeň: Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 434.

¹⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 53-54.

¹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.18.

¹⁸ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.23.

Rovnako ako vôľa zmluvných strán by nemala byť obmedzená ani vôľa rozhodcov. Táto teória predstavuje skôr okrajový prístup a jej predstaviteľom je napr. J. Rubellin – Devichi.¹⁹

1.4 Výhody a nevýhody rozhodcovského konania

Rozhodcovské konanie má oproti klasickému súdnemu konaniu nesporne veľa výhod. No častokrát záujem na urýchlennom vyriešení sporu má len jedna strana – žalobca a druhej strane vyhovuje, keď dochádza k priet'ahom v konaní, ku ktorým niekedy aj sama prispieva. Preto aj pri tejto forme riešenia sporov nachádzame temné stránky. Samozrejme to závisí od konkrétneho prípadu, situácie, správania strán a rozhodcov. K najvýznamnejším prednostiam rozhodcovského konania patrí:

- 1) **Neformálnosť**- Strany si samy môžu dohodnúť pravidlá, podľa ktorých sa bude v prípade riešenia sporu postupovať a to tak, že buď vytvoria svoje individuálne pravidlá alebo si vyberú už existujúci poriadok niektorého stáleho rozhodcovského súdu či inej inštitúcie. Ďalej majú možnosť určiť počet rozhodcov, menovať rozhodcov podľa vlastného výberu alebo sa dohodnúť na príslušnosti stáleho rozhodcovského súdu. Taktiež si môžu stanoviť jazyk, v ktorom sa bude konanie viesť, miesto jeho konania a či sa bude rozhodovať len na základe predložených písomností.²⁰ Sú tu tak jednoduchšie procesné pravidlá.
- 2) **Neverejnnosť**- Je považovaná za mimoriadnu výhodu. Keďže dochádza k riešeniu majetkových sporov, môžu mať strany záujem na zachovaní obchodného tajomstva a iných dôverných informácií.
- 3) **Jednoinstančnosť**- Rozhodcovské konanie je zásadne jednoinstančné a druhý (odvolací) stupeň je možný len v prípade, že sa na tom strany v rozhodcovskej zmluve dohodli.
- 4) **Rýchlosť**- Vďaka neformálnosti a jednoinstančnosti je podstatne rýchlejšie než konanie pred obecnými súdmi. V poriadkoch niektorých rozhodcovských súdov môžeme nájsť zmienku o tzv. urýchlennom konaní, kedy je nutné vydať rozhodcovský rozsudok vo veľmi krátkej dobe.²¹
- 5) **Nížšie náklady**- Pri stálych rozhodcovských súdoch sú pravidlá o nákladoch konania zahrnuté v základných predpisoch o činnosti súdu.²² Vplyv na celkové náklady má celá

¹⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s.57-58.

²⁰ KLEIN, Bohuslav. Přednosti rozhodčího řízení. *Právní rádce*, 1999, č.9, s. 13-15.

²¹ §27a Řádu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR pro vnitrostátní spory

²² KLEIN, Bohuslav. Přednosti rozhodčího řízení. *Právní rádce*, 1999, č.9, s. 13-15.

rada faktorov. Iná je situácia pri rozhodcovskom konaní ad hoc a iná pri stálej rozhodcovskej inštitúcii. Sú sudy drahšie a sudy lacnejšie. Rozdielne bývajú započítavané rozličné úkony a služby. V konečnom dôsledku môže byť rozhodcovské konanie výrazne lacnejšie. Ako som už vyššie spomínala, závisí to od konkrétneho prípadu a jednotlivých zvláštností typických pre rozhodcovské konanie.²³

- 6) **Výber rozhodcov-** Táto výhoda sa prejavuje najmä v tom, že strany si za rozhodcu môžu zvoliť odborníka z oblasti, ktorej sa spor týka a vďaka tomu možno očakávať, že spor bude rozhodnutý kvalifikovane. Rozhodcom teda nemusí byť len osoba s právnickým vzdelaním.
- 7) **Dobré predpoklady pre uznanie a výkon rozhodcovských rozsudkov-** Uznanie a výkon rozsudkov zahraničných súdov v Českej republike a naopak je veľmi problematické. Rozhodcovské rozsudky majú naproti tomu širokú vykonateľnosť v celosvetovom merítku, čo má úzky súvis s Newyorským dohovorom o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí. V súčasnosti zaväzuje približne 130 štátov.²⁴

Nemôžeme zabudnúť, že rozhodcovské konanie má tiež niektoré **nevýhody**²⁵, ktoré sa prejavujú najmä pri rozhodcovskom konaní ad hoc. Sú to:

1) Rozhodcovia nemajú donucovaciu právomoc.

Z tohto dôvodu môže byť rozhodcovské konanie ovplyvnené do veľkej miery správaním sporných strán a ich ochotou spolupracovať. Ak má niektorá z nich záujem na zdržiavaní konania, môže napr. podať návrh k obecnému súdu na prehlásenie rozhodcovskej zmluvy za neplatnú, na vylúčenie rozhodcu alebo sa na vyzvanie nedostaví k rozhodcom.

2) Rozhodcovia nemôžu nariadiť predbežné opatrenie.

Rozhodca nemá žiadnu možnosť sám nariadiť predbežné opatrenie. Strany sa musia s touto požiadavkou obrátiť na obecný súd.

3) Rozdielna právna úprava arbitrability sporu v jednotlivých krajinách.

Norma, ktorá vymedzuje objektívnu arbitrabilitu sporov v určitom právnom poriadku, sa uplatňuje len v jurisdikcii jedného konkrétneho štátu, zatiaľ čo v inom štáte môže byť

²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s.59-60.

²⁴ KLEIN, Bohuslav. Přednosti rozhodčího řízení. *Právní rádce*, 1999, č.9, s. 13-15.

²⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s.62-63.

objektívna arbitrabilita vymedzená dost' odlišne.²⁶ Môže tak nastať stav, kedy je spor v mieste vedenia sporu arbitrovateľný a v mieste núteného výkonu rozhodcovského rozsudku nie je.

²⁶ CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 2.časť (dokončenie). *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 12, s. 1900-1908.

2 Spôsohy právnej úpravy rozhodcovského konania v ČR a SRN

2.1 Historický vývoj rozhodcovského konania vo svete a v ČR

V každej ľudskej spoločnosti patrí rozhodovanie k základným atribútom jej existencie. Už pred viac ako 1 miliónom rokov došlo k evolúcii človeka zo živočíšnych predkov a začali sa vytvárať prvé zárodoky ľudskej komunity. Podľa Ottovej encyklopédie je spoločnosť „najvšeobecnejší prvok ľudského spoložitia postavený na základnej ľudskej potrebe združovať sa za účelom sledovania spoločných záujmov“.²⁷ Aby bolo možné tieto zväzky udržať, musela vzniknúť potreba ustálenia určitých pravidiel.

V najstarších ľudských spoločenstvách sa riešili spory násilím, vládol režim súkromnej pomsty. Spravidla zvíťazil ten, kto bol najsilnejší, či už fyzicky alebo ekonomicky. To však nemalo vždy priaznivé následky. Ľudia žili v strachu o svoj život, dochádzalo k ujмам na zdraví i majetku. A tak si začali ľudia postupne vyberať významných členov svojho kmeňa, na ktorých preniesli právomoc rozhodovať ich spory. Tieto osoby posudzovali zverené záležitosti na základe vlastného cítenia spravodlivosti, podľa toho, čo oni považovali za právo. Táto tretia nezávislá osoba väčšinou požívala vo svojom okolí vysokú prirodzenú autoritu, bola považovaná za akéhosi mudrea, osobu vzdelanú a spravodlivú. Nemohla však žiadnym spôsobom sporné strany donútiť, aby rešpektovali jej rozhodnutie. Pokojne riešiť spory mohli teda len tí, ktorí rešpektovali tradície a autoritu tretej osoby, na ktorú sa v prípade riešenia sporu obrátili. Až v neskoršom vývoji, kedy sa jednoduché spoločnosti začali formovať do štátnych útvarov, sa postupne rozvinula i súdna moc. Doterajšia forma rozhodovania bola nahradená núteným podriadením sa súdnej moci panovníka alebo ním poverených sudcov, ktorí mali možnosť podrobiť si strany nátlakom. Realizáciu spravodlivosti tak prevzal štát. Na našom území začalo dochádzať k takýmto zmenám približne od 9. storočia.²⁸

V období stredoveku, kedy sa výrazne upevňuje moc panovníka, sa spory riešia v tzv. úradníckom procese. Hlavným sudcom je vo väčšine prípadov sám panovník, ale ako prísediaci sa rozhodovania zúčastňovali i šľachtici a mešťania. Vo väčších mestách začali vznikať mestské práva a súdne poriadky. Naďalej však existovala možnosť rozhodovať spory prostredníctvom na štáte nezávislých jedincov, ktorí zohrávali úlohu rozhodcov. Jednalo sa najmä o obchodné spory. V 12. a 13. storočí zaznamenalo rozhodcovské konanie veľký

²⁷ MALÁTKOVÁ, Jolana. *Ottova encyklopedie A-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, s. 950.

²⁸ FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995, s. 5-6.

rozmach v západných krajinách, čo výrazne ovplyvnilo i vývoj v českých krajinách. V tých sa rozhodcovské konanie uplatnilo v rímsko-kanonických formách, ktoré mali základy v rímskom práve a boli ovplyvnené praxou talianskych súdov. Od 13. storočia sa u nás mohli strany podrobiť rozhodcovskému konaniu v každom spore a v každom štádiu súdneho konania. Prvý písomný doklad o tom nájdeme v břeclavskom texte Statut Konráda Oty z roku 1237 o zľubnom súde, v ktorom svojmu obyvateľstvu dovoľuje riešiť menšie spory prostredníctvom rozhodcov. Už vtedy musel existovať o rozhodcovskej zmluve písomný záznam, ktorý okrem predmetu rozhodcovského konania, označenia strán a rozhodcov musel obsahovať i lehotu, v ktorej má byť rozsudok vyhlásený a sankciu pre prípad, keby niektorá zo sporných strán rozsudok nerešpektovala.²⁹

Počas Veľkej Francúzskej revolúcie bolo dokonca zavedené povinné riešenie sporov v rozhodcovskom konaní. Bolo to považované za najrozumnejší prostriedok ukončovania občianskych konfliktov a malo to prispieť ku zníženiu nákladov štátnej justície. V dôsledku zvrátenia revolučného vývoja muselo byť upustené od tohto systému a rozhodcovské konanie sa od tejto doby uplatňovalo vo Francúzsku len pri riešení obchodných sporov.³⁰

Ďalšia právna úprava rozhodcovského konania sa vyvíjala v závislosti na kodifikáciách civilného procesu. V období vlády panovníka Josefa II. došlo k definitívnemu oddeleniu trestného a civilného konania, ktoré boli upravené v samostatných kódexoch. Prvým z nich bol rakúsky Civilný súdny poriadok z roku 1781, ktorý tak nahradil princípy stanovené Obnoveným zriadením zemským z roku 1627. V roku 1895 vstúpil v platnosť nový Civilný súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach priamo upravoval rozhodcovské konanie. Táto kodifikácia bola platná na území Československa až do 31.12. 1950.³¹

V 60. rokoch sa rozhodcovské konanie vymanilo z procesných predpisov a bolo upravené samostatným zákonom č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Už z názvu je zrejmé, že bol obmedzený len na spory vyplývajúce z medzinárodného obchodného styku, teda na spory s medzinárodným prvkom. Okrem tohto zákona bola úprava niektorých zvláštnych druhov rozhodcovského konania obsiahnutá i v ďalších právnych normách. Jednalo sa najmä o riešenie burzových sporov. Významnú úlohu pri riešení pracovneprávných sporov v podnikoch zohrala odborová organizácia ROH (Revolučné odborové hnutie). Obligatórne boli zriaďované rozhodcovské komisie a až v prípade neúspešného riešenia sa mohli sporné strany obrátiť na súd. V tomto

²⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-1.část. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.3.

³⁰ FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995, s. 6.

³¹ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-1.část. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.3.

prípade však nemožno hovoriť o riadnom rozhodcovskom konaní v tom zmysle, v akom ho poznáme v súčasnej podobe.

Rozvoj rozhodcovského konania najmä vo sfére medzinárodného obchodu výrazne podnietilo uzavieranie mnohostranných a dvojstranných medzinárodných zmlúv. Československo sa taktiež stalo signatárom niektorých významných zmlúv. Šlo predovšetkým o:³²

- 1923 Ženevský protokol o doložkách o rozhodcovi
- 1927 Ženevský dohovor o vykonateľnosti cudzích rozhodcovských výrokov

V súčasnej dobe ich môžeme z pohľadu medzinárodných vzťahov a medzinárodného práva súkromného a procesného považovať v podstate za prekonané nasledujúcimi dvoma dohovormi:

- 1958 New York - Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov (pre ČSR nadobudol účinnosť dňa 10.10. 1959)
- 1961 Ženeva - Európsky dohovor o obchodnej arbitráži (v ČSR vstúpil v platnosť dňa 11.2. 1964)
- 1965 Washington - Dohovor o riešení sporov z investícií medzi štátmi a občanmi druhých štátov (v ČSR vstúpil v platnosť dňa 8.4. 1992)
- 1972 Moskva - Dohovor o riešení občianskoprávných sporov vznikajúcich zo vzťahov hospodárskej a vedeckotechnickej spolupráce v rozhodcovskom konaní, nazývaný „Moskovský dohovor“ (Česká republika podala výpoveď ku dňu 26.1. 1996)

Veľmi pozitívny vplyv na vyššie spomínaný systém mnohostranných a dvojstranných medzinárodných zmlúv má unifikačná práca Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (UNCITRAL – The United Nations Commission on International Trade Law). Jej cieľom je vytvoriť pre členské štáty OSN model ucelenej úpravy základných otázok rozhodcovského konania. Táto komisia vypracovala tzv.:³³

- 1976 Pravidlá arbitrážneho konania UNCITRAL (UNCITRAL Arbitration Rules)
- 1980 Pravidlá zmierovacieho konania UNCITRAL (UNCITRAL Conciliation Rules)
- 1985 Vzorový zákon UNCITRAL o medzinárodnej obchodnej arbitráži (UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration)

³² SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-dokončení. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.4.

³³ FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995, s. 9.

Dňa 1.1. 1995 nadobudol účinnosť nový zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ktorého prijatím získalo rozhodcovské konanie úplne novú podobu. Najväčšou zmenou bolo, že okruh sporov, ktoré možno riešiť formou rozhodcovského konania, bol rozšírený aj na vnútroštátne vzťahy. Tak môžu fyzické osoby podrobiť svoje majetkové spory rozhodcovskému konaniu. Na ceste k svojmu vzniku prešiel pomerne zložitou legislatívnou prípravou. Podľa dôvodovej správy bol predlohou k vytvoreniu Vzorový zákon UNCITRAL o medzinárodnej obchodnej arbitráži z roku 1985 a ustanovenia zákona č. 98/1963 Sb. Zákonodarca musel do určitej miery prihliadať k právnej regulácii rozhodcovského konania v niektorých členských štátoch Európskej Únie, keďže Európske spoločenstvá nedisponujú jednotnou právnou úpravou tohto inštitútu. Širšie využívanie rozhodcovského konania by malo priniesť určité úspory v štátnom rozpočte, preto nemohlo dôjsť prijatím novej právnej úpravy k jeho zaťaženiu ani ku zvýšeniu počtu pracovníkov.³⁴

2.2 Platná právna úprava v ČR

Ako som už naznačila v predchádzajúcej podkapitole, od 1.1. 1995, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (ďalej len ZRŘ), má Česká republika právnú úpravu, ktorá je inšpirovaná zahraničnými vzormi a ktorá je aplikovateľná na majetkové spory z medzinárodného obchodného styku i na vnútroštátne majetkové spory. Za celú dobu svojej existencie bol tento zákon iba trikrát novelizovaný. Vo všetkých prípadoch to bolo z dôvodu zohľadnenia zmien, ktoré boli uzákonené v iných právnych oblastiach.

Prvá novelizácia bola vykonaná zákonom č. 245/2006 Sb. Do zákona vložila nové ustanovenie §1 ods. 2 tohto znenia: „*Tento zákon nie je možné použiť k riešeniu sporov verejných neziskových ústavných zdravotníckych zariadení zriadených podľa zvláštneho právneho predpisu*“. Tým boli z pôsobnosti zákona vyňaté spory verejných neziskových ústavných zdravotníckych zariadení a bola zúžená subjektívna arbitrabilita. O tom bližšie pojednávam v samostatnej kapitole.

Druhá novelizácia bola vykonaná zákonom č. 296/2007 Sb. v dôsledku zmeny insolvenčného zákona. S účinnosťou od 1.1. 2008 boli do ustanovenia §2 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní vložené slová „*incidenčných sporov*“, ktoré nahradili „*sporov vyvolaných výkonom konkurzu alebo vyrovnania*“.

³⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-dokončení. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.4.

Zákon č. 7/2009 Sb., ktorým sa menil občanský soudní řád, znamenal pre ZRŘ len formulačnú zmenu, ktorá sa týkala úpravy preskúmania právomoci rozhodcov vo vzťahu k rozhodcovskej zmluve.

Súčasťou platnej českej právnej úpravy sú aj medzinárodné zmluvy splňujúce podmienky čl. 10 Ústavy. Zákon o rozhodcovskom konaní na ne pamätá v ustanovení §47, kde im výslovne priznáva aplikačnú prednosť pred svojimi ustanoveniami.

Vnútroštátna právna úprava rozhodcovského konania je ďalej obsiahnutá v:

- zákone č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu – konkrétne ustanovenie §72 upravuje burzový rozhodcovský súd
- zákone č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky – ustanovenie §19 obsahuje úpravu stáleho rozhodcovského súdu, a to Rozhodcovského súdu pri Hospodárskej komore ČR a Agrárnej komore ČR
- zákone č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách – vo svojej šiestej časti pojednáva o burzových rozhodcoch
- zákone č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád – zákon o rozhodčím řízení na neho napr. výslovne odkazuje v ustanovení §2 odst. 2, t.j. na prípady, kedy možno ukončiť konanie zmiernom; v ustanoveniach §31 písm.g); §35 odst. 1; §41
- zákone č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník – mnohé jeho ustanovenia sa výslovne alebo nepriamo dotýkajú rozhodcovského konania
- zákone č. 40/1964 Sb., občanský zákoník – rozhodcovské konanie výslovne neuvádza, ale súvisia s ním najmä ustanovenia §110 a §112

Možno konštatovať, že sa jedná o pomerne stabilnú právnu úpravu, čo nie je v dnešnej dobe častých novelizácií práve najobvyklejší jav.

2.3 Cesta k súčasnej právnej úprave v SRN

História nemeckého rozhodcovského práva siaha až do roku 1877. Ako uvádza Hammes a Neuvians, už v roku 1877 „*Občiansky súdny poriadok Nemeckej Ríše zakotvil možnosť riešenia súkromnoprávných sporov pred rozhodcovským súdom*“.³⁵ V prvej polovici dvadsiateho storočia sa arbitráž v Nemecku využívala predovšetkým pre riešenie obchodných sporov. Zohľadňovala sa potreba rýchleho a neformálneho rozhodovania sporov medzi obchodníkmi v ich dennodennej praxi. Spomínaná právna úprava rozhodcovského konania,

³⁵ CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 1.časť. *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 11, s. 1757-1762.

obsiahnutá v 10. knihe Občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung, ďalej len ZPO), nebola od jej prijatia okrem jednej malej novely z roku 1986³⁶ vôbec novelizovaná. Nezohľadňovala nové potreby vyvíjajúcej sa medzinárodnej arbitrážnej praxe a zaostávala tým za svetovým štandardom. Z tohto dôvodu sa často stávala predmetom kritiky a bolo treba podstúpiť určitú revitalizáciu rozhodcovského konania. Mnohé iné európske štáty modernizovali v druhej polovici dvadsiateho storočia svoje domáce rozhodcovské právo, pričom čerpali inšpiráciu a brali ohľad na prijatie Rozhodcovských pravidiel UNCITRAL z roku 1976 či Vzorového zákona UNCITRAL z roku 1985. Nemecko však až do roku 1998 medzi tieto štáty vôbec nepatrilo. To bolo aj jednou z príčin malého výskytu rozhodcovských konaní na jeho území. Nemecko bolo výslovne označené za krajinu s obsolentnou právnou úpravou rozhodcovského konania.³⁷

Prípravné práce na tzv. Veľkej novele začali už v roku 1991. Popri všeobecnej reformnej diskusii bola táto novela podporená ešte dvomi dôležitými udalosťami. Prvou z nich bolo zjednotenie Nemecka v roku 1990 a druhou vytvorenie Nemeckého inštitútu pre rozhodcovské konanie (DIS – Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit). Vznikol v roku 1992 zjednotením bývalých rozhodcovských inštitúcií a jeho sídlom je Bonn.³⁸ Prvé kroky reformy zveril nemecký minister spravodlivosti odborníkom z praxe, z ktorých boli vytvorené dve špeciálne komisie. Tie boli zostavené z expertov Ministerstva spravodlivosti a Nemeckého Rozhodcovského inštitútu DIS. Ich úlohou bolo vypracovať konkrétne návrhy reformy so zapracovaním Vzorového zákona UNCITRAL pre medzinárodné aj domáce rozhodcovské konanie. Skutočný cieľ novelizácie vyjadrilo nemecké Ministerstvo spravodlivosti veľmi brilantne a otvorene: „*Pokiaľ chceme dosiahnuť, aby Nemecko bolo v budúcnosti často vyhľadávaným miestom medzinárodnej arbitráže, musíme poskytnúť sporovým stranám zákon, po obsahovej aj formálnej stránke v súlade s UNCITRAL Model Law, ktoré pozná celý svet*“.³⁹

Nová právna úprava nadobudla účinnosť dňa 1.1. 1998. Značne sa ňou rozšírila 10. kniha ZPO – z 27 stručných paragrafov na 41 paragrafov a boli odstránené deficity

³⁶ Bolo to v rámci Zákona o novej úprave medzinárodného práva súkromného. Isté korektúry sa dotkli aj rozhodcovského konania. §1039 ods.1 ZPO nepredpokladal, aby prehlasovaný rozhodcovský sudca podpísal rozhodcovský nález. Podľa ods.2 už nebolo povinné oznámenie a uloženie rozhodcovského nálezu u štátneho súdu. Pre konanie pred štátnym súdom ohľadom rozhodcovského nálezu bol za príslušný súd ustanovený súd, v ktorého obvode bol vydaný rozhodcovský nález.

³⁷ CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 1.časť. *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 11, s. 1757-1762.

³⁸ LIONNET, Klaus, LIONNET, Annette. *Handbuch der internationalen und nationalen Schiedsgerichtsbarkeit*. Stuttgart: R. Boorberg Verlag, 1996, s. 292.

³⁹ CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 1.časť. *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 11, s. 1757-1762.

zastaraného zákonodarstva. V rámci svojej vnútornej štruktúry plne zodpovedá Vzorovému zákonu UNCITRAL. Okrem toho v ňom pribudlo veľké množstvo dispozitívnych ustanovení upravujúcich postup súdov, uznanie rozhodcovského rozsudku alebo náklady rozhodcovského konania a neobmedzuje sa len na obchodné veci.

Základom vnútroštátnej právnej úpravy rozhodcovského konania na pôde Nemecka sú tak:

- rozhodcovské pravidlá nemeckej rozhodcovskej inštitúcie DIS, ktoré boli vypracované plnom v súlade s platným zákonom o rozhodcovskom konaní a sú použiteľné aj v rámci medzinárodnej arbitráže
- nový nemecký zákon o rozhodcovskom konaní - ustanovenia §§ 1025-1066 10. knihy ZPO, ktoré sú aplikovateľné na národné aj medzinárodné rozhodcovské konanie

Pri porovnaní českej a nemeckej právnej úpravy možno konštatovať, že český zákonodarca neakceptoval prevzatie Vzorového zákona UNCITRAL až v takej miere ako nemecký. Ale jeho základná konštrukcia je aj tu rešpektovaná a obsahuje mnohé rovnaké zásady a princípy. Česká republika v dôvodovej správe k zákonu zdôrazňovala ľahký a rýchly výkon rozhodcovských rozsudkov.

2.4 Princíp teritoriality

Za dôležité považujem ešte zmieniť novo zakotvenú teritoriálnu zásadu v nemeckom ZPO, ktorá nahradila predtým platnú procesnú teóriu. Na jej základe mohlo byť za nemecké rozhodcovské konanie označené len také konanie, v ktorom sa aplikovalo nemecké procesné právo. Nebolo rozhodujúce, či sa realizovalo v zahraničí alebo tuzemsku.

Podľa súčasného ustanovenia §1025 ods. 1 sú normy 10. Knihy ZPO aplikovateľné vždy, pokiaľ sa miesto rozhodcovského konania v zmysle ustanovenia §1043 ods. 1 nachádza v Nemecku. Toto miesto je buď stanovené stranami alebo ak takáto dohoda chýba, určí ho rozhodcovský súd.⁴⁰ Pojem „miesto rozhodcovského konania“ nemožno stotožňovať s „miestom jednania rozhodcovského súdu“, ktorým sú myslené konkrétne miesta, v ktorých prebiehajú jednotlivé časti rozhodcovského konania ako je napr. konanie ústnych jednaní alebo zhromažďovanie dôkazov. Stanovenie miesta rozhodcovského konania má za následok formálne zakotvenie konkrétneho právneho poriadku, a tým stanovenie teritoriálnej nadväznosti rozhodcovského konania na nemecké rozhodcovské právo bez toho, aby strany

⁴⁰ ZÖLLER, Richard a kol. *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. 28. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2010, s. 2220.

alebo rozhodcovia boli viazaní k tomuto miestu. Čiže stanovenie miesta rozhodcovského konania v Nemecku má za následok aplikáciu nemeckého práva na rozhodcovské konanie a z toho vzniknutý rozhodcovský rozsudok má následne nemecký charakter. Strany si nemôžu dohodnúť sídlo v Nemecku a spojiť s tým voľbu cudzieho rozhodcovského práva. Aj keby bol celý spor prejednaný v zahraničí, nemení to nič na predtým zvolenom sídle rozhodcovského konania v Nemecku a na aplikácii nemeckého rozhodcovského práva. Národný charakter tým nebude narušený. Iný právny poriadok si je možné dohodnúť len prostredníctvom výslovného zjednania strán. Ak by miesto rozhodcovského konania ležalo mimo Nemecko, jednalo by sa o zahraničné rozhodcovské konanie a ustanovenia 10. knihy ZPO by sa na neho neaplikovali.⁴¹

Česká právna úprava túto problematiku výslovne neupravuje. Otázku určenia rozhodného práva upravuje ustanovenie §37 ZRŘ. Podľa neho rozhodcovia rozhodujú spor podľa práva, ktoré si strany samy zvolili. Zvoleným právom je pritom hmotné právo a ku kolíznym právnym normám sa neprihliada. Ak si strany hmotné právo nezvolia, použijú sa české kolízne právne normy. Nemecká úprava ich v tomto prípade neaplikuje, ale za rozhodné právo sa považuje to, voči ktorému má prejednávaný spor najužší vzťah. Tzv. zásada najužšej súvislosti je zakotvená v §1051 ods.2 ZPO.

2.5 Stále rozhodcovské súdy a konanie ad hoc

Rozhodcovské konanie môžeme rozlišovať z viacerých hľadísk. K najvýznamnejším v oboch krajinách patrí delenie na rozhodcovské konanie ad hoc a rozhodcovské konanie inštitucionálne. O ktorý typ v konkrétnom prípade pôjde, stanovujú sporné strany v rozhodcovskej zmluve. V Českej republike im túto možnosť dáva samotný zákon. Z toho vyplýva, že sa u nás zároveň jedná o zákonné rozlišovanie rozhodcovského konania.

O rozhodcovskom konaní ad hoc či arbitráži ad hoc hovoríme vtedy, keď nie je spor rozhodovaný pred stálym rozhodcovským súdom alebo podobnou inštitúciou, ale strany si samy na základe vlastnej vôle vyberú jedného alebo viacerých rozhodcov, ktorí prejednávajú spor. Nie sú pri tom viazaní žiadnou listinou alebo zoznamom rozhodcov. Tento rozhodca alebo senát je ustanovený len pre jeden konkrétny prípad (odtiaľ pochádza označenie „ad hoc“)⁴² a po skončení konania jeho existencia končí. Toto konanie spravidla nemá dopredu dané pravidlá. Strany sa na nich môžu dohodnúť v rozhodcovskej zmluve a to tak, že si budú

⁴¹ ZÖLLER, Richard a kol. *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. 28. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2010, s. 2220-2221.

⁴² RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 22.

samy stanoví vlastné pravidlá alebo odkazom na už existujúce pravidlá niektorej stálej rozhodcovskej inštitúcie alebo medzinárodne prijaté pravidlá pre konanie ad hoc, napr. Rozhodcovské pravidlá UNCITRAL prijaté dňa 15.12. 1976.⁴³ Ak tak strany neučinia, rozhodnú tieto otázky rozhodcovia sami podľa vlastného uváženia s prihliadnutím k okolnostiam prejednávaneho sporu.

V praxi býva daná prednosť **inštitucionálnemu rozhodcovskému konaniu**, ktoré má oproti konaniu ad hoc mnoho výhod. V inštitucionálnom rozhodcovskom konaní sú spory prejednávané a rozhodované pred stálou rozhodcovskou inštitúciou, najčastejšie nazývanou rozhodcovský súd. Zriaďovanie týchto súdov spadá do právomoci štátu, na ktorého území má rozhodcovský súd svoje sídlo.⁴⁴ Od senátu ustanoveného ad hoc sa odlišuje tým, že má obvykle:⁴⁵

- svoje sídlo
- vlastný štatút
- štatutárne orgány jednajúce v jeho mene
- dopredu stanovené pravidlá konania, o ktorých sa predpokladá, že sa nimi budú sporné strany riadiť
- strany si vyberú kvalifikovaného rozhodcu z listiny rozhodcov
- dopredu stanovené pravidlá o nákladoch
- stály administratívny aparát (sekretariát), ktorý priebežne zaisťuje agendu súdu a plní pomocnú funkciu pri ustanovovaní senátu a zahajovaní konania

Ak sa strany rozhodnú pre stály rozhodcovský súd, môžu si ho vybrať ako v tuzemsku, tak aj v zahraničí. V Českej republike je okruh stálych rozhodcovských súdov stanovený zákonom a nové môžu vznikáť len v prípade, ak tak zákon výslovne stanoví. V súčasnej dobe pôsobia na našom území nasledujúce stále rozhodcovské súdy:⁴⁶

a) Rozhodcovský súd pri Hospodárskej komore Českej republiky a Agrárnej komore Českej republiky (ďalej len Rozhodcovský súd pri HK ČR a AK ČR), ktorý existuje už od roku 1949. Jedná sa o obecný (nešpecializovaný) rozhodcovský súd, predmet rozhodovania sporov prakticky nie je obmedzený, ak spĺňa podmienku arbitrability.

b) Burzový rozhodcovský súd pri Burze cenných papierov Praha, a.s.

⁴³ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.19.

⁴⁴ RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 23.

⁴⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 66-67.

⁴⁶ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 66-67.

V tomto prípade ide o špecializovaný súd, ktorý rozhoduje spory z obchodov s investičnými inštrumentami. Bol zriadený na základe zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papierov. Tento zákon bol s účinnosťou od 1.5. 2004 nahradený zákonom č. 256/2004 Sb., o podnikaní na kapitálovom trhu, ktorý rozšíril pôsobnosť burzových súdov i na spory z podnikania na kapitálovom trhu, peňažnom trhu, poisťovacom trhu a trhu penzijného pripoistenia.

c) stále rozhodcovské súdy pri komoditných burzách

Ak sa na tom strany dohodnú, rozhodujú spory z burzových obchodov uzatvorených na týchto burzách. Ich zriaďovanie je upravené zákonom č. 229/1992 Sb., o komoditných burzách. Ako príklad môže slúžiť Rozhodcovský súd pri Českomoravskej komoditnej burze Kladno.

Na území Spolkovej republiky Nemecko je najvýznamnejším stálym rozhodcovským súdom Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V. (DIS). Ide o zapísaný spolok „der eingetragene Verein“ (odtiaľ skratka e.V.) podľa nemeckého občianskeho práva. Jeho základným zmyslom je podpora rozhodcovského konania. Svoje zastúpenia má v Bonne, Berlíne a Mníchove.⁴⁷ Nemecká právna úprava predpokladá aj vznik mimozmluvných rozhodcovských súdov prípadne ich založenie na základe zvláštneho zákona alebo verejnoprávnych ustanovení. V tomto prípade môžu byť zriaďovateľmi priemyselné a obchodné komory, advokátska komora, podniky alebo Nemecký športový tribunál. Do úvahy tak prichádzajú:⁴⁸

- rozhodcovské súdy na základe poslednej vôle
- spolkové rozhodcovské súdy
- pracovneprávne rozhodcovské súdy
- rozhodcovské súdy zamerané na poisťné právne vzťahy
- športové rozhodcovské súdy
- a iné rozhodcovské súdy (medzinárodné, nadnárodné a verejnoprávne)

K najzaujímavejším a v celosvetovom merítku najvyhládávanejším zahraničným stálym rozhodcovským súdom patrí:

- **Rozhodcovský súd pri Medzinárodnej obchodnej komore v Paríži** (International Court of Arbitration)

⁴⁷ LACHMANN, Jeans-Peter. *Handbuch für die Schiedsgerichtspraxis*. 2. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2002, s.546.

⁴⁸ HENN, Günter. *Schiedsverfahrensrecht. Handbuch für die Praxis*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, Hüthig GmbH, 2000, s. 83-84.

- **Arbitrážny inštitút Stockholmskej obchodnej komory** (The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce)
- **Medzinárodný rozhodcovský súd pri Spolkovej hospodárskej komore vo Viedni** (International Arbitration Center of Austrian Federal Economic Center)
- **Londýnsky súd medzinárodného rozhodcovského konania** (London Court of International Arbitration)
- najväčšou arbitrážnou inštitúciou v Rusku so sídlom v Moskve je **Medzinárodný obchodný arbitrážny súd pri obchodnej a priemyselnej komore Ruskej federácie**

3 Arbitrabilita

3.1 Pojem arbitrabilita

Arbitrabilita sporu je ústredným problémom rozhodcovského konania. Predstavuje základný predpoklad pre to, aby mohol byť určitý spor rozhodnutý v rozhodcovskom konaní. Tento pojem (niekedy nahradzovaný výrazom arbitrovateľnosť) vyjadruje spôsobilosť konkrétneho sporu medzi stranami byť predmetom rozhodcovského konania.⁴⁹ V právnej teórii je arbitrabilita rozdeľovaná na:⁵⁰

- **arbitrabilitu objektívnu**- predstavuje okruh otázok, ktoré dovoľuje konkrétny právny poriadok riešiť pred rozhodcami. Čiže predmet rozhodcovskej zmluvy bude objektívne arbitrovateľný vtedy, ak objektívne právo všeobecne pripúšťa, aby sa takýto predmet sporu v rozhodcovskom konaní prejednal a rozhodol.
- **arbitrabilitu subjektívnu**- jedná sa o ňu v prípade, keď je spor objektívne arbitrovateľný, ale strany samy zúžia predmet zmluvy. Inak povedané, je treba pod ňou rozumieť posúdenie, či konkrétny typ sporu podlieha rozhodcovskej zmluve, ktorú strany v rozsahu ich autonómie vôle uzavreli.

Ešte presnejšie sa vyjadruje P. Raban, podľa ktorého „*je možné definovať objektívnu arbitrabilitu ako množinu vzťahov, v ktorých je všeobecne možné poveriť rozhodcu sporovými stranami rozhodnutím sporu; v subjektívnej ide už iba o ten okruh, ktorý si strany v rozhodcovskej zmluve vybrali*“.⁵¹

Vzájomný vzťah oboch druhov arbitrability možno vymedziť tak, že arbitrabilita subjektívna sa môže pohybovať iba v rámci arbitrability objektívnej, je vždy užšia. Preto nedostatok objektívnej arbitrability automaticky znamená, že predmet rozhodcovskej zmluvy trpí aj nedostatkom subjektívnej arbitrability.

V českom právnom poriadku je arbitrabilita vymedzená v ustanoveniach §§ 1 a 2 ods. 1 a 2 ZRŘ. Ustanovenie §1 znie: „(1) *Tento zákon upravuje rozhodovanie majetkových sporov nezávislými a nestrannými rozhodcami a výkon rozhodcovských rozsudkov.*

(2) *Tento zákon nie je možné použiť k riešeniu sporov verejných neziskových ústavných zdravotníckych zariadení zriadených podľa zvláštného právneho predpisu.*“

⁴⁹ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.7.

⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 116.

⁵¹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 75.

Ustanovenie §2 ods. 1 a 2 potom stanoví: „(1) *Strany sa môžu dohodnúť, že o majetkových sporoch medzi nimi, s výnimkou sporov vzniknutých v súvislosti s výkonom rozhodnutia a incidenčných sporov, ku ktorých prejednávaniu a rozhodnutiu by inak bola daná právomoc súdu, má rozhodovať jeden alebo viac rozhodcov alebo stály rozhodcovský súd (rozhodcovská zmluva).*

(2) *Rozhodcovskú zmluvu možno platne uzavrieť, len ak by strany mohli o predmete sporu uzavrieť zmier.*“

Základný predpoklad arbitrability je teda vymedzený dvoma spôsobmi:

- a) **pozitívne** (ako majetkový spor medzi stranami, ku ktorého prejednávaniu a rozhodnutiu o ňom by bola inak daná právomoc súdu)
- b) **negatívne** (vymedzením sporov, ktorých predmet zákon z rozhodcovského konania vylučuje)

3.2 Pozitívne podmienky arbitrability

1) Musí sa jednať o majetkový spor.

Samotný zákon o rozhodcovskom konaní obsah pojmu „majetkový spor“ nevy vymedzuje. V právnej teórii existuje široká interpretácia tohto termínu. Napr. v súvislosti so zákonom č. 97/1963 Sb.o mezinárodním právu súkromom a procesným komentár Z. Kučeru a L. Tichého uvádza: „*Majetkovými spormi je treba rozumieť kontradiktórne konania vedené o návrhoch (žalobách), ktorými sa navrhovateľ (žalobca) domáha, aby odporca (žalovaný) bol uznaný povinným poskytnúť mu majetkové plnenie, t.j. najmä plnenie peňažité, vydanie vecí, poprípade iné reálne plnenie (dodanie tovaru, vykonanie určitej činnosti) a zdržanie sa určitej činnosti. Všeobecne je možné tento pojem vymedziť tak, že zahŕňa všetky prípady, kedy sa účastník domáha plnenia, ktoré má majetkovú povahu či reflex.*“⁵²

V. Steiner vo svojom komentári považuje za majetkové spory „*všetky spory, ktorých predmetom je majetok alebo ktorých predmet možno vyjadriť v majetkových hodnotách, predovšetkým v peniazoch, a to bez ohľadu na to, či ide o spor smerujúci k povinnosti plniť, činiť, prípadne sa zdržať určitého jednania či niečo strpieť (dare, facere, omittere, pati), či o spor na určenie určitého práva alebo právneho vzťahu. Spor sa teda môže týkať ako vecí, tak i práv, majetková hodnota môže byť hmotná i nehmotná (napr. v sporoch o duševné*

⁵² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 119-120.

vlastníctvo a jeho majetkové aspekty)“.⁵³ Pri ustanovení §2 zdôrazňuje znaky, ktoré vyplývajú z oblasti hmotného práva, a to odkazom na typické dvojstranné resp. synallagmatické zmluvy (§560 ObčZ) znejúce na majetkové plnenia a na ich predmet v zmysle §494 ObčZ (povinnosť dlžníka niečo dať, niečo konať, niečoho sa zdržať alebo niečo strpieť).⁵⁴

Skutočnosť, že zákon viaže arbitrabilitu na majetkové spory, neznamená, že by sa muselo jednať len o spor ohľadom zaplatenia určitej finančnej čiastky. Za majetkové spory sa všeobecne považujú i spory o nárokoch, ktoré sú peniazmi oceníteľné (napr. povinnosť vykonať dielo).⁵⁵

V posledných rokoch sa NS ČR opakovane zaoberal otázkou, či sa v prípade žaloby na určenie (spor o určenie, či tu právo alebo právny vzťah je či nie je) podľa ustanovenia §80 písm. c) OSŘ jedná o vec, ktorá sa môže stať predmetom rozhodcovského konania. Najvyšší súd konštatoval, že aj v prípade určovacích sporov, ktorých rozhodnutie sa prejaví v majetkovej sfére strán sporu, je daná ich arbitrabilita, lebo sa jedná o spory majetkové, o ktorých možno uzavrieť zmier.⁵⁶

2) O predmete sporu je možné uzavrieť zmier.

Túto požiadavku možno považovať za pomerne logickú. Spory, v ktorých nie je možné podľa OSŘ uzavrieť zmier, sú vo väčšine prípadov tie, kde existuje verejný záujem na riadnom rozhodnutí alebo kde by zmierne vyriešenie sporu odporovalo dobrým mravom. Súdny zmier je upravený v ustanovení §99 OSŘ. Podľa prvého odstavca môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmierom, **ak to pripúšťa povaha veci**. Povaha veci nepripúšťa uzavretie zmieru tam, kde nemajú strany predmet sporu vo svojej plnej dispozícii, účastníci nie sú v typickom dvojstrannom pomere a tam kde hmotneprávna úprava nedovoľuje, aby si medzi sebou upravili právne vzťahy dispozitívnymi úkonmi. Jedná sa tak najmä o :⁵⁷

a) veci, v ktorých môže súd nariadiť konanie i bez návrhu v zmysle ustanovenia §81 odst.1 OSŘ:

- konanie vo veciach starostlivosti o maloletých
- konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti

⁵³ STEINER, Vilém, MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 12 (§1 zákona).

⁵⁴ STEINER, Vilém, MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 21 (§2 zákona).

⁵⁵ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.8.

⁵⁶ Vid' uznesenie NS ČR z dňa 6.júna 2007, sp. zn. 32 Odo 181/2006 alebo uznesenie NS ČR z dňa 6.júla 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006.

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.28 (§2 zákona).

- konanie o spôsobilosti na právne úkony- opatrovnícke konanie
- konanie o vyhlásenie za mŕtveho
- konanie o dedičstve
- konanie o určení, či tu manželstvo je alebo nie je
- ďalšie konania, kde to pripúšťa zákon

b) konania vo veciach osobného stavu v zmysle ustanovenia §80 písm. a) OSŘ – tu patrí napr. konanie o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho

c) veci, kedy dohoda vyžaduje ku svojej platnosti súhlas súdu – prípady, kedy hmotné právo nepripúšťa vyriešenie veci dohodou účastníkov, napr. zrušenie podielového spoluvlastníctva, zrušenie spoločného majetku manželov, dohoda o vysporiadaní dedičstva (v tomto prípade síce môže súd schváliť dohodu dedičov, ale nejedná sa o prípad rozhodnutia o schválení zmieru⁵⁸)

3) Musí sa jednať o spor, ku ktorého prejednávaniu a rozhodnutiu o ňom je inak daná právomoc (obecného) súdu.

Tieto prípady sú v českom práve upravené ustanovením §7 odst. 1 OSŘ, ktoré stanoví: *„V občianskom súdnom konaní prejednávajú a rozhodujú súdy spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných a obchodných vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány“.*

Obecné súdy však nie sú jediným orgánom, ktorý je oprávnený rozhodovať o majetkových nárokoch účastníkov súkromnoprávných vzťahov. Niektoré spory rozhodujú v prvom stupni správne orgány. Právomoc obecného súdu je tým vylúčená a tieto spory môže preskúmať len za splnenia podmienok stanovených v časti V. OSŘ (konanie vo veciach, o ktorých bolo rozhodnuté iným orgánom). Takouto vecou sú napr. spory rozhodované Úradom pre hospodársku súťaž, Úradom pre ochranu priemyselného vlastníctva, Českým telekomunikačným úradom. Podľa komentára B. Kleina a M. Dolečka nie je arbitrabilita týchto sporov vylúčená všeobecne. Neexistuje do chvíle, kým o nich nerozhodne správny orgán. Po tomto rozhodnutí môže ktorákoľvek zo strán predložiť spor súdu podľa časti V. OSŘ. Tým je daná právomoc obecného súdu v tejto veci a tým pádom je možné o tejto veci uzavrieť rozhodcovskú zmluvu, ak sú samozrejme splnené i ďalšie predpoklady arbitrability. V právnej teórii ide zatiaľ o ojedinelý názor.⁵⁹ A. Bělohávek vo svojom komentári vylučuje

⁵⁸ Vid' rozhodnutie Městského soudu v Praze z dňa 31. mája 1994, sp.zn. 24 Co 106/94.

⁵⁹ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.9.

prípustnosť rozhodcovskej zmluvy v prípade sporov ohľadom právomocných rozhodnutí správnych orgánov v zmysle V. časti OSŘ.⁶⁰

3.3 Negatívne vymedzenie arbitrability

1) Majetkové spory vylúčené zákonom:

Zákon vo svojich ustanoveniach výslovne vylučuje:

- spory vzniknuté v súvislosti s výkonom rozhodnutia
- spory vzniknuté v súvislosti s konkurzným a vyrovnávacím konaním

2) Nesmie sa jednať o spory verejných ústavných neziskových zdravotníckych zariadení.

Zákon tak stanovuje v ustanovení §1 odst.2, ktoré tam bolo začlenené novelou zákona o rozhodčím řízení s účinnosťou k 31.5. 2006. Spomenutým zvláštnym právnym predpisom, na ktorý zákon výslovne odkazuje, je zákon č.245/2006 Sb., o verejných neziskových ústavných zdravotníckych zariadeniach a o zmene niektorých zákonů. Týmto je personálne obmedzená arbitrabilita sporu, právomoc k rozhodovaniu sporov tu majú obecné súdy.⁶¹

3.4 Arbitrabilita v nemeckej právnej úprave

Podľa ustanovenia §1030 ZPO môže byť predmetom rozhodcovskej zmluvy každý majetkový nárok alebo doslovne „akýkoľvek nárok, v ktorom je zahrnutý majetkový záujem“.⁶² Nemajetkové nároky sú arbitrovateľné vtedy, ak sú strany oprávnené uzavrieť o predmete sporu narovnanie. Ide o liberálne ustanovenie, v ktorom nemecký zákonodarca dovoľuje arbitrabilitu v širokej miere a vzťahuje sa rovnako na medzinárodnú i vnútroštátnu arbitráž. Keďže Vzorový zákon UNCITRAL neobsahuje úpravu arbitrability sporov, inšpiroval sa nemecký zákonodarca v tomto smere švajčiarskym modelom.⁶³

V nemeckej právnej teórii sa taktiež rozlišuje objektívna a subjektívna arbitrabilita.⁶⁴ Pre prípad nemajetkových nárokov zákon stanoví, v ktorých prípadoch nemôžu strany uzavrieť o predmete sporu zmier, prípadne kde ho nemajú vo svojej dispozícii. Takýmito vecami sú napr. statusové záležitosti (6. kniha ZPO), nároky zo spoločného testamentu po smrti prvého zosnulého alebo pohľadávky zo zakázaných burzových termínovaných

⁶⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.28 (§2 zákona).

⁶¹ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.12.

⁶² „vermögensrechtlicher Anspruch“

⁶³ §177 ods. 1 švajčiarskeho zákona o medzinárodnom práve súkromnom

⁶⁴ HENN, Günter. *Schiedsverfahrensrecht. Handbuch für die Praxis*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, Hüthig GmbH, 2000, s. 8-11.

obchodov. Pre splnenie subjektívnej arbitrability musí mať sporná strana spôsobilosť k právnym úkonom (spôsobilosť zaväzovať sa zo zmluvy) na jednej strane a musí byť oprávnená disponovať predmetom sporu na strane druhej.

Hranice objektívnej arbitrability stanoví sám zákon, a to taxatívnym vymedzením prípadov v ZPO a stanovením niektorých výnimiek. Arbitráž tak nie je prípustná v tých prípadoch, keď štát určité spory výslovne vyhradí svojim národným súdom. Za súčasnej právnej úpravy postačí, ak bude žalobca uplatnením svojho nároku sledovať nejaký ekonomický záujem, ktorý nemusí byť nevyhnutne vyjadrený v peňažnej hodnote.⁶⁵ Zároveň je irelevantný charakter tohto nároku, môže byť rovnako verejnoprávny ako i súkromnoprávny. Predmetom rozhodcovského konania v Nemecku tak môžu byť napr. protimonopolné veci, záležitosti týkajúce sa obchodných spoločností, prípady ochranných známk, kartelové spory, nároky súvisiace s konkurzným konaním, žaloba na neplatnosť, zapieracia žaloba. Ale nie patentové spory, pretože žaloby na neplatnosť patentu spadajú do výlučnej právomoci Spolkového patentového súdu.

Samotný zákon v ustanovení §1030 ods. 2 ZPO zakotvuje výnimku, ktorá zakazuje uzavretie rozhodcovskej zmluvy vzťahujúcej sa na spory o existencii či nájme bytu v tuzemsku (v Nemecku). Takáto zmluva je od začiatku neplatná. V nasledujúcom 3. odseku zakotvuje ochrannú klauzulu, podľa ktorej predpisy, ako napr. niektoré ustanovenia BGB (nemecký občiansky zákonník) alebo burzového zákona, ktoré sa týkajú rozhodcovského konania, nebudú novým zákonom dotknuté.

Celkovo možno konštatovať, že v nemecká právna úprava má sklony k celosvetovému trendu permanentného rozširovania arbitrability sporov.

⁶⁵ HRIVNÁK, Jaroslav. Základy arbitráže. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2005, č. 3-4.

4 Porovnanie základných inštitútov vo zvolených právnych úpravách

4.1 Rozhodcovská zmluva

4.1.1 Pojem a povaha rozhodcovskej zmluvy

Rozhodcovská zmluva (nem. Schiedsvereinbarung) je základnou podmienkou pre realizáciu rozhodcovského konania. Predstavuje zjednanie strán, že o určitých sporoch medzi nimi nemá rozhodovať štátny súd, ale jeden alebo viac rozhodcov alebo stály rozhodcovský súd. Je pomenovaným zmluvným typom, ale jej úprava sa v OZ ani ObchZ nenachádza. V predvojnovom zákonníku ABGB bola priradzovaná k narovnaniu. V súčasnej dobe ju je možné považovať skôr za zmluvu mandátnu či príkaznú.⁶⁶

V českom právnom poriadku je jej definícia vyjadrená v §2 ZRŘ: : „(1) *Strany sa môžu dohodnúť, že o majetkových sporoch medzi nimi, s výnimkou sporov vzniknutých v súvislosti s výkonom rozhodnutia a incidenčných sporov, ku ktorých prejednávaniu a rozhodnutiu by inak bola daná právomoc súdu, má rozhodovať jeden alebo viac rozhodcov alebo stály rozhodcovský súd (rozhodcovská zmluva).*

(2) Rozhodcovskú zmluvu možno platne uzavrieť, len ak by strany mohli o predmete sporu uzavrieť zmier.“

Podobne tak činí i nemecký zákonodarca v §1029 ZPO, v ktorom vymedzuje pojem rozhodcovskej zmluvy. Ponecháva na vôli strán, či podrobia svoje spory rozhodnutiu rozhodcovského súdu. Nemecký zákon na rozdiel od českého nerozlišuje medzi pojmami rozhodcovský senát a rozhodcovský súd.

Právna povaha rozhodcovskej zmluvy je v odbornej literatúre predmetom dlhodobých diskusií. Ide o to, či je zmluvou:

- **hmotneprávnou**- hmotneprávnny obsah sa vzťahuje na právne pomery zmluvných strán, na otázky vzniku, platnosti, trvania, vzájomných povinností a plnení
- **procesnou**- jej hlavným pôsobením je vylúčenie rozhodovacej právomoci obecného súdu a jej delegácia na rozhodcu či rozhodcovský súd
- **zmiešanou**- zmluvný základ s procesnými účinkami

⁶⁶ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 57-58.

S ohľadom na českú právnu úpravu možno prísť k záveru, že sa jedná o zmluvu procesnú, pretože jej predmetom je jurisdikčná právomoc.⁶⁷ Iné stanovisko v tomto smere zastáva P. Raban, ktorý sa zaoberá riešením otázky, čo je to procesneprávna zmluva a akým právom sa riadi. Odpoveď bohužiaľ platné právo ani prax neposkytuje. Verejnému právu, v ktorom strany nemajú rovné postavenie, je takýto úkon cudzí. OSŘ vznik, zmenu ani zánik týchto vzťahov neupravuje, preto je treba, aby sa právne pomery tejto zmluvy riadili právom hmotným. Rozhodcovskú zmluvu možno tak považovať buď za hmotneprávnu dohodu o procesných vzťahoch alebo procesneprávnu dohodu riadiacu sa normami práva hmotného, pokiaľ zvláštny zákon nestanoví niečo iné.⁶⁸ Vzhľadom na existenciu dualizmu nášho hmotného záväzkového práva, je nutné ešte určiť, ktorým hmotným právom sa bude zmluva riadiť. Ak bude mať aspoň jedna zo strán nepodnikateľský charakter, bude sa riadiť občianskym zákonníkom. Obchodný zákonník bude smerodajný v prípade, ak sú stranami podnikatelia a ak je pri vzniku zmluvy zrejmé s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam, že sa týka ich podnikateľskej činnosti, prípadne môžu byť stranami i ďalšie subjekty obchodného práva pri zabezpečovaní verejných potrieb (§261 ods.1,2 ObchZ).

Ďalej je tiež dôležité vymedziť vzťah rozhodcovskej zmluvy a zmluvy hlavnej. Ide o odpoveď na otázku, či je existencia rozhodcovskej zmluvy vždy závislá na zmluve hlavnej alebo existuje úplne samostatne. Celosvetovo je rešpektovaná doktrína separácie (separability) oboch zmlúv. Každý zo zmluvných vzťahov sa môže riadiť iným právnym poriadkom, platnosť alebo neplatnosť jednej zmluvy nemá vplyv na existenciu druhej. Česká právna úprava tak jednoznačne stanovuje v §267 ods.3 ObchZ: *„Ak je súčasťou inak neplatnej zmluvy dohoda o voľbe práva alebo tohto zákona (§262) alebo dohoda o riešení sporu medzi zmluvnými stranami, sú tieto dohody neplatné len v prípade, že sa na ne vzťahuje dôvod neplatnosti. Neplatnosť týchto dohôd sa naopak netýka neplatnosti zmluvy, ktorej sú súčasťou.“* Zatiaľ čo český ZRŘ sa touto otázkou jednoznačne nezaobrá, nemecký ZPO obsahuje výslovné ustanovenie týkajúce sa tejto zásady, a to v §1040 ods.1, 2.veta: *„Na rozhodcovskú klauzulu sa pri tom pozerá ako na nezávislú dohodu od ostatných zmluvných ustanovení.“*⁶⁹

⁶⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.36-40.

⁶⁸ LIONNET, Klaus, LIONNET, Annette. *Handbuch der internationalen und nationalen Schiedsgerichtsbarkeit*. Stuttgart: R. Boorberg Verlag, 2001, s. 138.

⁶⁹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 52-56.

4.1.2 Typy rozhodcovskej zmluvy

Právna teória i prax rozoznáva 3 typy rozhodcovskej zmluvy.⁷⁰

- a) **Zmluva o rozhodcovi.** Tento typ sa vzťahuje už na vzniknutý spor medzi stranami a tie sa ho rozhodnú predložiť k rozhodnutiu rozhodcovi alebo stálemu rozhodcovskému súdu. Obsahom dohody je potom i meno konkrétneho rozhodcu alebo názov inštitúcie. V praxi je však tento postup výnimočný.
- b) **Rozhodcovská doložka.** Na rozdiel od predchádzajúceho typu, v tomto prípade spor ešte len vznikne. Ide o zjednanie strán v zmluve hlavnej, že všetky alebo konkrétne v budúcnosti vzniknuté spory z určitého právneho vzťahu budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní ad hoc alebo pred stálym rozhodcovským súdom. Je najčastejšie používaným typom rozhodcovskej zmluvy vo vnútroštátnom aj medzinárodnom rozhodcovskom konaní.
- c) **Neobmedzený kompromis (všeobecné zjednanie).** Býva definovaný ako dohoda strán o tom, že všetky spory zo všetkých zmluvných vzťahov v určitom časovom období budú rozhodované v rozhodcovskom konaní. Pri porovnaní zákonných definícií vidíme, že je rovnaká ako vymedzenie rozhodcovskej doložky. Rozdiel by mal byť v samotnej podobe zmluvy. Neobmedzený kompromis by mal existovať ako samostatný zmluvný dokument.

4.1.3 Forma rozhodcovskej zmluvy

Český ZRŘ stanovuje v §3 ods.1 pod sankciou neplatnosti povinnú písomnú formu. Táto podmienka bude však splnená i vtedy, ak je rozhodcovská zmluva zjednaná telegraficky, d'alekopisom alebo elektronickými prostriedkami, ktoré umožňujú zachytenie obsahu a určenie osôb, ktoré rozhodcovskú zmluvu zjednali. Rozhodcovská zmluva nemusí byť len na jednej listine. Požiadavka písomnej formy je prelomená za kumulatívneho splnenia štyroch podmienok:⁷¹

- rozhodcovská zmluva je súčasťou obchodných podmienok, nie zmluvy hlavnej
- hlavná zmluva sa nepochybne riadi týmito podmienkami
- písomný návrh zmluvy bol prijatý inak než písomne
- o tomto prijatí i o obsahu nie sú pochybnosti

⁷⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 102-103.

⁷¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 143-144.

Podľa názoru V. Steinera môže byť rozhodcovská zmluva dohodnutá i ústne a táto dohoda je potvrdená až dodatočne do protokolu vedeného rozhodcami.⁷²

Isté zvláštnosti v tejto oblasti vykazuje nemecká právna úprava. Podľa §1031 ods.1 musí byť rozhodcovská zmluva obsiahnutá buď v jednej oboma stranami podpísanej listine alebo v medzi nimi vymenených dopisoch, faxoch, telegramoch alebo v inej forme oznamovania správ, ktoré zaistujú dôkaz zjednania. Ak sa zmluva nachádza na jednej listine, musí byť podpísaná na konci textu. Pokiaľ je však dojednaná výmenou dopisov, telefaxov, telegramov alebo inými menovanými prostriedkami, tak nie sú kladené žiadne zvláštne požiadavky na podpis. §1031 ods.2 ZPO za písomné zjednanie považuje i také zjednanie, ktoré je jednou zo strán doručené strane druhej a tá proti nemu nevzniesla v dobe zodpovedajúcej obchodným zvyklostiam námietku. Táto tzv. „kaufmännisches Bestätigungsschreiben“ (obchodnícka akceptácia) na tomto mieste rešpektuje zásadu nemeckého obchodného práva, podľa ktorej sa mlčanie pri písomnej oferte v rámci obchodno-podnikateľských vzťahov považuje za prijatie oferty. Čisto ústna dohoda nie je ani v nemeckom právnom poriadku platná. Ďalšia zvláštnosť sa týka §1031 ods.4 ZPO, kde je upravený prípad týkajúci sa námornej prepravy. Rozhodcovská zmluva je uzatvorená vydaním konosamentu, v ktorom je výslovne odkázané na rozhodcovskú doložku obsiahnutú v prepravnej zmluve.⁷³ Zaujímavé je tiež znenie §1031 ods.5, ktoré je ochranným ustanovením pre spotrebiteľov. Rozhodcovská zmluva musí byť v prípade spotrebiteľov zhotovená na zvláštnej listine, ktorú musia strany vlastnoručne podpísať.

Zatiaľ čo u českej právnej úpravy môžeme sledovať striktné stanovenie základného zákonného rámca pre rozhodcovské konanie, v prípade úpravy nemeckej je zjavný detailnejší záber možných oblastí vznikajúcich sporov.

4.1.4 Účinky a zánik rozhodcovskej zmluvy

Samotné uzavretie rozhodcovskej zmluvy v žiadnom prípade neznamená zahájenie rozhodcovského konania, a preto nevzniká ani prekážka litispendencie. Taktiež nemá vplyv na beh premlčacích a prekluzívnych lehôt, nedochádza k ich zastaveniu ani prerušeniu. Jej platné uzatvorenie má však dôležité procesné účinky:⁷⁴

⁷² STEINER, Vilém, MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka. *Komentár k zákonu o rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 26.

⁷³ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 68-69.

⁷⁴ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.36-37.

- a) Dochádza k derogácii jurisdikcie štátnych súdov. Keby niektorá zo strán podala žalobu na obecnom súde, má druhá strana právo vzniesť námietku nedostatku právomoci obecného súdu a ten je povinný konanie zastaviť v zmysle §106 ods.1 OSŘ, pričom táto námietka musí byť uplatnená najneskôr pri prvom úkone vo veci samej.
- b) Rozhodcovská zmluva je záväzná i pre právnych nástupcov zmluvných strán, pokiaľ toto nástupníctvo nevyhlásili priamo v texte rozhodcovskej zmluvy.

Zánik rozhodcovskej zmluvy môže nastať v nasledujúcich prípadoch.⁷⁵

- a) Ako synalagmatický záväzok môže zaniknúť, ak sa strany dohodnú na jej zrušení. Keďže rozhodcovská zmluva musí mať obligatórnu písomnú formu, tak aj dohoda o jej zrušení musí byť písomná.
- b) Uplynutím doby, ak bola uzatvorená na dobu určitú. V praxi sa tento prípad nevyskytuje. Mohla by nastať neriešiteľná situácia, kedy by stanovená doba uplynula počas prebiehajúceho rozhodcovského konania, rozhodcovia by tak prišli o svoju právomoc a nemohli by spor ukončiť.
- c) V prípade rozhodcovského konania ad hoc odmietnutím menovaného rozhodcu prijať funkciu, stratou spôsobilosti vykonávať svoju funkciu alebo jeho smrťou.
- d) Ak bol vo veci vydaný rozhodcovský rozsudok alebo uzatvorený zmier, ktorým sa medzi stranami vyriešili všetky sporné vztáhy.
- e) Zánik spôsobuje i zrušenie rozhodcovského rozsudku, ktorý bol vydaný na jej základe podľa §31 písm. a) alebo b) ZRŘ. Súd by nemohol na žiadosť niektorej strán pokračovať vo veci samej.
- f) Právomocným rozhodnutím obecného súdu, ktorým bola prehlásená rozhodcovská zmluva za neplatnú.

4.2 Osoba rozhodcu

4.2.1 Kto môže byť rozhodcom a jeho právne postavenie

Či už sa jedná o rozhodcovské konanie inštitucionálne alebo ad hoc, v oboch prípadoch spor rozhodujú konkrétne fyzické osoby, rozhodcom nemôže nikdy byť osoba právnická. Podľa §4 ods.1 a 2 ZRŘ môže byť rozhodcom občan Českej republiky, ktorý je plnoletý a spôsobilý k právnym úkonom, pokiaľ zvláštny zákon nestanoví inak. Cudzinec môže byť rozhodcom, ak je podľa práva svojho štátu spôsobilý k právnym úkonom, postačí

⁷⁵ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.46-47.

však, ak je spôsobilý k právnym úkonom podľa práva Českej republiky. Výber vhodnej osoby prináleží v prvom rade stranám, predstavuje jeden z najdôležitejších okamihov rozhodcovského konania. Prináša so sebou vysokú mieru zodpovednosti, samotné strany nesú riziko chybného výberu rozhodcu, čo má následne do vysokej miery závažný vplyv na kvalitu celého rozhodcovského procesu. Nesprávne rozhodnutie rozhodcu nie je dôvodom pre zrušenie rozhodcovského rozsudku. Jedinými výslovne uvedenými požiadavkami je, že osoba je plnoletá a spôsobilá k právnym úkonom. Pre výkon funkcie nie predpísaná žiadna zvláštna kvalifikácia ani právnické vzdelanie. Obmedzenia môžu byť stanovené zvláštnymi právnymi predpismi. Jedná sa o prípady inkompatibility funkcie rozhodcu s inou funkciou, napr. funkciou sudcu, sudcu ÚS a štátneho zástupcu. V oblasti nemeckého práva je za určitých okolností možné prepojenie funkcie sudcu a rozhodcu. §40 ods.1 zákona o sudcoch stanovuje špeciálne povolenie pre prípad, kedy strany požiadajú sudcu o výkon funkcie rozhodcu alebo bude určený treťou nezávislou inštitúciou.⁷⁶

ZRŘ stanovuje podmienku, aby rozhodcom bola osoba nezávislá a nestranná. Strany si môžu ustanoviť svojho vlastného rozhodcu alebo si môžu vybrať spomedzi osôb zapísaných na listine rozhodcov, ktorá je vedená príslušným stálym rozhodcovským súdom. Listina má spravidla len odporúčajúci charakter. Rozhodcovské súdy môžu určiť rôzne podmienky pre zápis do listiny. Väčšinou sa musí jednať o osoby známe z obchodnej praxe, ktoré majú dlhoročné odborné skúsenosti a znalosti a poskytujú garanciu nezávislého a kvalifikovaného rozhodovania. Špecifické predpoklady sú stanovené pre rozhodcov, ktorí pôsobia na špecializovaných rozhodcovských súdoch alebo rozhodujú spory z burzových obchodov. Počet zapísaných rozhodcov býva rôzny, taktiež sa súd od súdu odlišujú zverejňované údaje o osobách rozhodcov.

Čo sa týka právneho postavenia rozhodcu, vystupuje vždy ako súkromná nezávislá osoba, nikdy nevystupuje ako právny zástupca sporných strán. Nemá žiadne donucovacie právomoci ako sudca ani nemôže ukladať pokuty za nedostavenie sa k ústnemu pojednávaniu.⁷⁷ Nikdy nemôže vystupovať ako štátny orgán resp. ako orgán moci verejnej. K tejto otázke sa niekoľkokrát vyjadril i ÚS ČR a ESD, ktorí konštatovali, že ani rozhodcovské rozsudky nemajú charakter rozhodnutia orgánu verejnej moci.⁷⁸

⁷⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 179-180.

⁷⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 29-32.

⁷⁸ Vid' Ústavní stížnost II. ÚS 2169/07, Ústavní stížnost IV. ÚS 174/02, rozhodnutie ESD 102/81 Nordesee Deutsche Hochseefischerei v. Reederei Mond Hochseefischerei.

4.2.2 Počet a menovanie rozhodcov

Český ZRŘ v §7 stanovuje, že rozhodcovská zmluva má spravidla určit počet i osoby rozhodcov alebo stanoviť spôsob, ako má byť počet i osoby rozhodcov určený. Zákon zároveň kogentne stanovuje, že počet rozhodcov musí byť vždy nepárny. Dispozitívne potom rieši situáciu, kedy rozhodcovská zmluva takúto dohodu neobsahuje. V tomto prípade každá zo strán menuje jedného rozhodcu a títo rozhodcovia volia predsedajúceho rozhodcu. Pre ustanovenie druhého rozhodcu platí lehota 30 dní, ktorá sa počíta od doručenia výzvy druhej strany. Pre menovanie predsedu je stanovená tiež lehota 30 dní, ale jej počiatok určený nie je. Podľa Vzorového zákona by sa mal počítať od menovania druhého rozhodcu.⁷⁹

Predchádzajúce znenie nemeckého ZPO spočívalo na idei dvoch rozhodcov. Nové znenie §1034 ods.1 ZPO stanovuje zásadu, že na počte rozhodcov sa môžu strany dohodnúť. V prípade absencie takejto dohody, je počet rozhodcov tri. §1035 ods.1 ZPO zavádza rovnakú zásadu aj pre spôsob menovania jedného alebo viacerých rozhodcov, strany sa môžu na ňom samy dohodnúť. Pokiaľ neexistuje takéto zjednanie, má rozhodovať jediný rozhodca a pokiaľ sa strany na ňom nezjednotia, ustanoví ho na žiadosť ktorejkoľvek strany súd. Nemecký zákonodarca myslel i na prípad nevyrovnaného zostavenia rozhodcovského súdu. Zákon oprávňuje znevýhodnenú stranu požiadať súd, aby ustanovil rozhodcu odchylné od uskutočneného menovania alebo dohodnutých pravidiel pre menovanie. Tento návrh je nutné podať do dvoch týždňov od okamžiku, kedy sa strana o zložení rozhodcovského súdu dozvedela.

Prijatie rozhodcovskej funkcie musí byť podľa §5 ods.2 ZRŘ písomné. Jedná sa o dobrovoľnú funkciu a k jej výkonu nemôže byť nikto nútený. Rozhodca sa môže svojej funkcie aj vzdať, ale iba zo závažných dôvodov alebo so súhlasom strán. Na základe ustanovenia §11 ZRŘ môže dôjsť k vylúčeniu rozhodcu z prejednávania veci, a to ak dodatočne vyšli najavo okolnosti, ktoré by mohli vzbudiť oprávnené pochybnosti o jeho nezaujatosti alebo okolnosti, pre ktoré by bol ako rozhodca vylúčený z iných dôvodov. Tieto iné dôvody je treba odvodiť z iných ustanovení ZRŘ, napr. rozhodca bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, zmenil sa jeho osobný pomer k stranám, bol menovaný sudcom. Ak dôjde k vylúčeniu alebo vzdaniu sa funkcie, potom musí byť menovaný nový rozhodca.⁸⁰ Na rozdiel od nemeckej právnej úpravy v českej právnej úprave chýba právomoc rozhodcovského súdu rozhodnúť o zaujatosti rozhodcu a z konania ho vylúčiť. ZRŘ mu

⁷⁹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 96-97.

⁸⁰ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.55-57.

v tomto prípade kladie povinnosť vzdať sa svojej funkcie ex lege. Keby tak neučinil, je ktorákoľvek zo strán oprávnená podať návrh na jeho vylúčenie k súdu. Konanie o vylúčení rozhodcu ma spornú povahu a návrh je považovaný za zvláštnu určovaciu žalobu v zmysle ustanovenia §80 písm. c) OSŘ, navrhovateľ tu však nemusí preukazovať naliehavý právny záujem.

4.2.3 Zodpovednosť rozhodcu

So vzrastajúcou obľubou rozhodcovského konania sa zvyšuje aj počet diskusií o zodpovednosti rozhodcov za výsledok významných sporov. V praxi, najmä u konaní ad hoc, čoraz častejšie nastáva situácia, kedy niektorá zo strán považuje vydaný rozhodcovský rozsudok za nespravodlivý. Danou problematikou sa vo svojej publikačnej činnosti najviac zaoberá P. Raban, ktorý pri svojich úvahách vychádza z 3 základných doktrín rozhodcovského konania.

Podľa **teórie jurisdikčnej** predstavuje rozhodcovská činnosť delegovaný výkon súdnej činnosti, a tak by bola výkonom verejnej moci. Na základe ustanovenia §1 zákona č. 82/1998 Sb., o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom je za spôsobenú škodu zodpovedný sám štát. Zodpovedal by za vzniknuté škody, pokiaľ by bolo príslušné rozhodnutie pre nezákonnosť zrušené alebo zmenené a pokiaľ by poškodený vyčerpal riadne opravné prostriedky. V prípade, že by štát túto škodu nahradil, mohol by ju požadovať naspäť od tých, ktorí sa podieľali na vydaní nezákonného rozhodnutia alebo na nesprávnom úradnom postupe. Pre rozhodcu by potom prichádzala do úvahy až regresná úhrada podľa §16 a n. zákona č. 82/1998. Tento jurisdikčný výklad sa u nás ani v susedných krajinách nestretol s priaznivým ohlasom. Tiež sa stotožňujem s týmto názorom a odkazujem na vyššie spomínané rozsudky ÚS ČR a ESD, v ktorých sa obe inštitúcie zhodli, že rozhodca nemôže vystupovať ako orgán verejnej moci.⁸¹

Keby sme vychádzali z **doktríny zmluvnej**, mali by rozhodcovia zodpovedať za zavinené porušenie povinností podľa zásad zmluvného práva. Vzniká tu ale otázka, akú konkrétnu zmluvnú povinnosť porušili, keďže zákon ani zmluva neprikazujú rozhodcovi mnoho povinností, ktoré by mal presne dodržiavať. Aplikácia práva tu predstavuje čisto subjektívnu záležitosť. Taktiež je tu na mieste otázka, či je rozhodcovský rozsudok druh úradného rozhodnutia alebo ide o akýsi formalizovaný záväzok vyššej právnej sily. Odpovede

⁸¹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 129-130.

na tieto otázky naša právna prax neposkytuje, preto otázka zodpovednosti rozhodcu zostáva v českom právnom prostredí otvorená.⁸²

Naproti tomu nemecká právna prax zastáva **teóriu zmiešanú**, ktorú možno demonštrovať na názore H. W. Faschinga.⁸³ Výhodiskom je, že rozhodcovia vykonávajú štátnu moc na základe iniciatívy strán, ktoré svoju vôľu prejavili prostredníctvom rozhodcovskej zmluvy. Zodpovednosť rozhodcu je obdobná zodpovednosti sudcu podľa zvláštneho právneho predpisu, ale nemôže byť od nej nikdy širšia. Správnosť rozhodcovského rozsudku nie je možné v rámci procesu o náhradu škody preskúmať.⁸⁴

4.3 Priebeh rozhodcovského konania

4.3.1 Zásady a zahájenie rozhodcovského konania

Rozhodcovské konanie na území ČR vychádza z nasledujúcich zásad:⁸⁵

- a) **zásada rovnosti**- strany majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie a musí im byť daná plná príležitosť k uplatneniu ich práv, porušenie tejto zásady je jedným z dôvodov pre zrušenie rozhodcovského rozsudku súdom
- b) **dispozičná zásada**- strany majú široké možnosti nakladať s postupom v konaní, ZRŘ tieto dispozície vyjadruje v ustanoveniach §§17-22, napr. možnosť voľby medzi rozhodcom ad hoc a stálym rozhodcovským súdom, možnosť ovplyvniť voľbu rozhodcov i dobu konania, možnosť uzavrieť o predmete sporu zmier
- c) **zásada rýchlosti a hospodárnosti**- vyjadruje základný zmysel a cieľ existencie rozhodcovského konania, rýchlosť je daná tiež jeho jednoinstančnosťou
- d) **zásada neformálnosti**- strany alebo rozhodcovia si samy môžu určiť procesné pravidlá, miesto konania jednaní a jednací jazyk
- e) **prejednacia zásada**- rozhodcovský orgán je povinný postupovať tak, aby v súčinnosti so stranami sporu zistil skutkový stav veci potrebný pre rozhodnutie sporu
- f) **zásada ústnosti jednania**- je v dispozícii strán, ak sa nedohodnú inak, je rozhodcovské konanie ústne, môžu sa dohodnúť i na tom, že konanie prebehne bez prítomnosti strán alebo že sa bude rozhodovať len na základe predložených písomností

⁸² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 194-196.

⁸³ FASCHING, Hans Walter. *Schiedsgericht und Schiedsverfahren im österreichischen und im internationalen Recht*. Wien: Manz, 1973, s.72.

⁸⁴ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 133.

⁸⁵ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.98-100.

g) zásada neverejnosti- podľa §19 ods.3 je rozhodcovské konanie neverejné, zabezpečuje sa tým zachovanie obchodného tajomstva a zabraňuje to účasti nežiaducich osôb a médií

h) zásada voľného hodnotenia dôkazov- rozhodcovia hodnotia predvedené dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý jednotlivo a všetky vo vzájomnej súvislosti, pričom musia prihliadať ku všetkému, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci

Aj v nemeckom rozhodcovskom konaní sa uplatnia všeobecné zásady civilného procesu. V zákone môžeme nájsť následné kogentné ustanovenia vzťahujúce sa k priebehu konania (ZPO ich nazýva všeobecnými pravidlami konania):⁸⁶

- 1) princíp rovného zaobchádzania (§1042 ods.1, 1.veta ZPO)
- 2) právo byť vypočutý (§1042 ods.1, 2.veta ZPO)
- 3) právo na zastúpenie advokátom (§1042 ods.2 ZPO)
- 4) právo dohodnúť sa na jazyku konania (§1045 ZPO)
- 5) právo podať v určitej lehote žalobu a právo na žalobnú odpoveď (§1046 ZP)
- 6) právo dohodnúť sa na ústnom alebo písomnom pojednávaní (§1047 ZPO)
- 7) právo predkladať dôkazy (§1042 ods.4, §1049, §1050 ZPO)
- 8) stanovenie dôsledkov za omeškanie súvisiace s podaním žaloby, s odpoveďou na žalobu a s nedostavením sa k ústnemu jednaniu (§1048 ZPO)
- 9) povinnosť vyvarovať sa dôvodov pre zrušenie rozhodcovského rozsudku (§1059 ZPO)

Podľa §14 ZRŘ a ustanovenia §1044 ZPO je rozhodcovské konanie zahájené dňom, kedy bola žaloba podaná stálemu rozhodcovskému súdu alebo v konaní ad hoc vybranému rozhodcovi. V prvom rade sa podáva predsedajúcemu rozhodcovi, ak nie je určený alebo menovaný, tak ktorémukoľvek určenému alebo menovanému rozhodcovi. V mnohých smeroch je toto konanie obdobné obecnému súdnemu konaniu. Od civilného konania sa odlišuje počtom vyhotovení žalôb, ktorý závisí na počte rozhodcov. Čo sa týka náležitostí žaloby, nemecká právna úprava hovorí o označení strán, uvedení predmetu sporu a doložení rozhodcovskej zmluvy. Český zákon obligatórne náležitosti nezakotvuje. Podanie žaloby má tie isté hmotneprávne a procesneprávne účinky ako podanie žaloby na súde. Dochádza k zastaveniu premlčacích a prekluzívnych lehôt a z procesných účinkov je to prekážka litispendencie a vznik povinnosti rozhodcu skúmať procesné podmienky. Podmienkou pre prejednanie žaloby je zaplatenie poplatku za rozhodcovské konanie, v opačnom prípade bude

⁸⁶ HENN, Günter. *Schiedsverfahrensrecht. Handbuch für die Praxis*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, Hüthig GmbH, 2000, s. 122.

zastavené. Po zaplatení poplatku a prípadnom odstránení vád žaloby oboznámi rozhodcovský orgán žalovaného o jej podaní, zašle mu jej kópiu a súčasne ho vyzve, aby v lehote 15/30 dní predložil svoju žalobnú odpoveď a menoval rozhodcu.

4.3.2 Rozhodnutie o vlastnej právomoci a príslušnosti⁸⁷

Pravidlo Competence-Competence (princíp právomoc-právomoc) je jedným zo základných pravidiel medzinárodnej arbitráže a rozhodcovského konania vôbec. Spočíva v oprávnení rozhodcu rozhodnúť o vlastnej právomoci.⁸⁸ §1040 ZPO zakotvuje právomoc rozhodcovského súdu rozhodnúť o svojej príslušnosti a v rámci toho aj o platnosti rozhodcovskej zmluvy. Prakticky sa tak stane hneď v úvode rozhodcovského konania a v prípade, že s takýmto pozitívnym rozhodnutím o vlastnej príslušnosti niektorá zo sporných strán nesúhlasí, môže v súlade s tretím odsekom podať do jedného mesiaca žalobu k štátnemu súdu. Toto ustanovenie zakotvuje právomoc štátneho súdu preskúmať takéto rozhodnutie a tým definitívne rozhodnúť o príslušnosti rozhodcovského orgánu. Nie je možné, aby sporné strany príslušnosť štátneho súdu vylúčili vzájomnou dohodou. Kým nie je rozhodnuté, pokračuje rozhodcovský súd ďalej v rozhodovaní. Negatívne rozhodnutie o svojej vlastnej príslušnosti musí rozhodcovský súd vydať v rámci riadneho rozhodcovského konania, čo vedie k jeho následnému ukončeniu.

Česká právna úprava je na rozdiel od nemeckej v tejto oblasti užšia. Na základe ustanovenia §15 ZRŘ sú rozhodcovia oprávnení skúmať svoju právomoc, spravidla tak činia na základe námietky nedostatku právomoci jednej zo strán alebo z vlastnej iniciatívy. V prípade, že dospejú k negatívnemu rozhodnutiu, vydajú o tom uznesenie. Možnosť uplatnenia námietky je časovo obmedzená. Rozlišujú sa dve situácie.⁸⁹

- 1) Ak sa jedná o arbitrabilitu sporu, nie je tu žiadne časové obmedzenie.
- 2) V prípade iných dôvodov ju musí strana vzniesť najneskôr pri prvom úkone v konaní týkajúceho sa veci samej, neskôr k nej nebude prihliadnuté.

4.3.3 Predbežné opatrenia

Vydávanie predbežných opatrení rozhodcami nebolo v minulosti častým javom. Toto oprávnenie im neprislúchalo z toho dôvodu, že predbežné opatrenia sa považovali v praxi za

⁸⁷ Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.83-94.

⁸⁸ CHOVANCOVÁ, Katarína. Arbitráž v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe. *Obchodné právo*, 2006, č. 10, s. 68.

⁸⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 200.

nevykonateľné. V novom nemeckom ZPO bol tento nedostatok odstránený. Čo sa týka povahy predbežných opatrení, k ich prehľadnému členeniu dospel H. Stützer. Rozdeľuje ich nasledovne:⁹⁰

- a) procesné opatrenia zabezpečujúce rýchly priebeh rozhodcovského konania, napr. povinnosť predloženia dokumentov
- b) pasívne opatrenia súvisiace s predmetom sporu a aktívne opatrenia umožňujúce napr. výkon určitých práv potrebným spôsobom

V nemeckej právnej úprave je ich vydávanie upravené v §1041 ZPO. 1.odsek stanoví, že ak sa strany nedohodli inak, môže rozhodcovský súd na návrh strany nariadiť predbežné alebo zaisťujúce opatrenie podľa vlastného uváženia s ohľadom na predmet sporu. V súvislosti s ním môže od každej strany požadovať poskytnutie potrebného finančného zabezpečenia. Vykonateľnosť predbežných opatrení nenastáva automaticky ich vydaním. K samotnému presadeniu a k výkonu predbežných opatrení je potrebná pomocná funkcia štátneho súdu. V súlade s 2. odsekom je práve štátny súd oprávnený na základe žiadosti spornej strany príkazom povoliť výkon predbežného opatrenia. Je to plne na jeho uvážení. Tým mu je poskytnutá možnosť upraviť predbežné opatrenia odchyľne od rozhodnutia rozhodcovského súdu, pokiaľ je to potrebné pre jeho výkon. Na základe 3. odseku môže tento príkaz na žiadosť zrušiť alebo zmeniť. K nariadeniu výkonu predbežných opatrení sú v Nemecku príslušné vrchné sudy a v klasickom súdnom konaní okresné a krajské sudy. Na základe 4. odseku je v prípade vydania neoprávneného predbežného opatrenia sporná strana, v prospech ktorej bolo vydané, povinná odškodniť druhú stranu, voči ktorej opatrenie smerovalo.

V českom právnom poriadku je inštitút predbežného opatrenia upravený odchyľne. Rozhodcovia vystupujúci ako osoby súkromného práva a rozhodcovské sudy v pozícii neštátnych inštitúcií nemôžu podľa ZRŘ nariadiť predbežné opatrenie. V súlade s §22 ZRŘ môže tak učiniť len obecný súd na návrh ktorejkoľvek strany, ak sa v priebehu konania alebo i pred jeho zahájením ukáže, že by mohol byť ohrozený výkon rozhodcovského rozsudku. Len strany majú oprávnenie podať k obecnému súdu návrh na nariadenie predbežného opatrenia, rozhodcovia nedisponujú žiadnou takouto právomocou.⁹¹

⁹⁰ CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 2.časť (dokončenie). *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 12, s. 1902.

⁹¹ Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.110-111.

4.3.4 Terms of reference

Za zmienku stojí tiež inštitút tzv. Terms of reference (zvyčajne sa tento termín neprekladá), s ktorým sa môžeme stretnúť najmä v medzinárodnom rozhodcovskom konaní a ktorý je aplikovaný predovšetkým v konaní pred Medzinárodným rozhodcovským súdom pri Medzinárodnej obchodnej komore (ICC) v Paríži. Pod týmto pojmom je chápaný dokument podpisovaný na začiatku konania oboma zmluvnými stranami aj rozhodcami. Je v ňom obsiahnutá základná charakteristika sporu, argumentácia strán a ich tvrdenia, čiže vymedzenie predmetu sporu. Neslúži k tomu, aby na tomto mieste rozhodcovia predkladali svoje názory na predmet sporu, ale základným zmyslom tohto inštitútu je určiť základné vymedzenie celého sporu.⁹² Tým veľmi urýchľujú a zjednodušujú celý priebeh konania, pretože je už na začiatku jasné, aké otázky sú medzi stranami sporné.

Terms of reference obsahujú zoznam sporných a nesporných otázok, dohodu o riešení niektorých procesných otázok, ktoré neboli vyriešené v rozhodcovskej zmluve, napr. miesto a jazyk konania. Použitie tohto inštitútu predpokladá konsenzus rozhodcov a strán ohľadom predmetných otázok, ktoré sú v ňom obsiahnuté. V prípade, že nie je možné tento konsenzus (podpis Terms of reference) dosiahnuť, bude nahradený rozhodnutím Medzinárodného rozhodcovského súdu pri ICC. V našom právnom poriadku nie je táto dohoda vylúčená, ale takýto postup bude vhodný skôr výnimočne. Ich použitie by predpokladalo bezvýhradný konsenzus všetkých rozhodcov i všetkých účastníkov o obsahu tohto dokumentu.⁹³

4.4 Skončenie rozhodcovského konania

Rozhodcovské konanie je skončené vydaním rozhodnutia, ktoré môže mať dve formy. Jednou z nich je rozhodcovský rozsudok, ktorým sa rozhoduje vo veci samej a druhou formou je uznesenie o zastavení rozhodcovského konania. ZRŘ len stroho stanoví, že uznesenie sa vydáva v tých prípadoch, kedy sa nevydáva rozhodcovský rozsudok. Vydaním uznesenia nie je rozhodnuté vo veci samej, nezakladá prekážku res iudicata ani nekončí platnosť rozhodcovskej zmluvy. Z toho vyplýva, že ktorákoľvek zo strán môže podať novú žalobu, pričom nie je vylúčené, aby bola prejednaná tým istým rozhodcovským senátom či tým istým rozhodcom.

⁹² KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s.109.

⁹³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.151-152.

Z obsahového hľadiska je konanie ukončené: rozhodnutím vo veci samej, dohodou o predmete sporu (zmierom), späťvzatím žaloby a zastavením konania, konštatovaním nedostatku právomoci (príslušnosti) a zastavením konania.⁹⁴

Počas celého konania pôsobia rozhodcovia na strany, aby sa dohodli na zmiernom riešení sporu. Možnosť uzavretia zmiernosti je okrem toho i základnou podmienkou arbitrability sporu. V rozhodcovskom konaní sa možno stretnúť s dvomi podobami zmiernosti.⁹⁵

- 1) Zmier uzatvorený mimo rozhodcovské konanie, presnejšie povedané uzavretý pred rozhodcami, ale bez vyjadrenia formou rozhodcovského rozsudku. Strany uzatvoria novú dohodu, žalujúci vezme svoj návrh späť a konanie končí len uznesením o zastavení.
- 2) Zmier uzatvorený vo forme rozhodcovského rozsudku na žiadosť strán. Zmier môže byť konečný alebo podmienený, tzn. že sa strany dohodnú, že keď ho do určitej doby neodvolajú, stane sa konečným. Na rozdiel od prvého prípadu zmier v tejto forme zakladá prekážku *res iudicatae*.

4.4.1 Rozhodcovský rozsudok

ZRŘ ani medzinárodné dokumenty neobsahujú definíciu rozhodcovského rozsudku. K. Růžička ho vymedzuje ako „*konečné rozhodnutie rozhodcu vo veci samej, ktorému sú priznávané, ak je stranám doručené, rovnaké právne účinky ako právomocnému súdному rozhodnutiu*“.⁹⁶ Podľa N. Rozehnalovej „*je rozhodcovský rozsudok písomné, konečné rozhodnutie, vydané riadne ustanovenými rozhodcami vo veci samej, obsahujúce určito formulovaný výrok o predloženej otázke spolu s jeho odôvodnením. Toto rozhodnutie je podpísané aspoň väčšinou rozhodcov z príslušného tribunálu alebo samorozhodcom. Rozhodnutie má účinky právomocného súdneho rozhodnutia*“.⁹⁷

V právnej teórii sa môžeme stretnúť s týmito druhmi rozhodcovského rozsudku.⁹⁸

- a) **medzitýmny**- Je ním rozhodnuté len o základe nároku. Jeho vydaním nezaniká rozhodcom ich mandát ani rozhodcovská zmluva.

⁹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 269.

⁹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 276-277.

⁹⁶ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.138.

⁹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 269-270.

⁹⁸ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.138-140.

- b) čiastočný-** Rozhoduje sa ním len o niektorom nároku alebo o časti nároku. V tomto prípade tiež nezaniká rozhodcovský mandát ani zmluva.
- c) konečný-** Je ním rozhodnuté o všetkých uplatnených nárokoch a protinárokoch, vrátane náhrady nákladov konania. Jeho vydaním končí rozhodcovské konanie a spravidla zaniká i rozhodcovská zmluva.
- d) doplňujúci-** Vydáva sa na žiadosť strany, ak sa ukáže, že rozhodcovský rozsudok neobsahuje odpoveď na všetky uplatnené nároky.

Možnosť vydania medzitýmneho a čiastočného rozsudku vyplýva aj z ustanovenia §30 ZRŘ, na základe ktorého je možná subsidiárna aplikácia OSŘ. §25 ZRŘ stanoví tieto obligatórne náležitosti pre rozhodcovský rozsudok:

- a) musí byť uznesený väčšinou rozhodcov
- b) musí byť vyhotovený písomne
- c) musí byť podpísaný aspoň väčšinou rozhodcov
- d) výrok musí byť určitý
- e) ak sa strany nedohodli inak, musí obsahovať odôvodnenie

Písomné vyhotovenie rozhodcovského rozsudku musí byť doručené stranám a musí byť opatrené doložkou o právnej moci. Ak sa strany v rozhodcovskej zmluve nedohodli, že je možné rozhodcovský rozsudok na základe žiadosti preskúmať iným rozhodcom, tak dňom doručenia nadobúda účinky právomocného súdneho rozhodnutia a je súdne vykonateľný. Čiže môže slúžiť ako exekučný titul v prípade, že niektorá zo strán nesplní dobrovoľne jeho výrok. Priamo zo zákona vyplýva povinnosť stálych rozhodcovských súdov uschovať po dobu 20 rokov od právnej moci rozhodcovský rozsudok opatrený doložkou o právnej moci a s ním aj všetky listiny preukazujúce priebeh rozhodcovského konania. Všetky písomnosti sa archivujú v listinnej podobe.

Nemecká právna úprava nerozoznáva uznesenie ako druhú formu rozhodnutia v rozhodcovskom konaní. Požiadavky kladené zákonom na vydanie rozhodcovského rozsudku sú porovnateľné s českou úpravou. Tiež musí byť vyhotovený písomne a podpísaný väčšinou rozhodcov. Odôvodnený musí byť prípade, že sa na tom strany dohodli. V novom nemeckom ZPO nie je zakotvená otázka uloženia rozhodcovského rozsudku. Platí fikcia, že za miesto vydania rozhodcovského rozsudku sa považuje miesto v ňom uvedené a táto nevyvratiteľná domnienka je prenesená i na dátum vydania. Rozhodcovský rozsudok má medzi stranami účinky právomocného súdneho rozhodnutia. V oblasti zmieru nemecký zákonodarca zavádza v §1053 ZPO nový pojem- rozhodcovský rozsudok s dohodnutým znením. Ak sa strany v priebehu konania dohodnú o predmete sporu, ukončí rozhodcovský

súd konanie. Na žiadosť strán sa zmier zaznamená vo forme rozhodcovského rozsudku s dohodnutým znením, pokiaľ svojim obsahom neporušuje verejný poriadok. Má rovnaké účinky ako každý iný rozsudok v danej veci. Odsek tretí dovoľuje nahradiť potrebné notárske overenie prehlásení strán ich zaznamenaním do rozhodcovského rozsudku. Posledný štvrtý odsek hovorí o možnosti prehlásiť tento rozsudok za vykonateľný prostredníctvom notárskeho zápisu, čo je považované za veľmi pozitívny krok s cieľom odbremeniť nemeckú justíciu.

4.4.2 Preskúmanie a zrušenie rozhodcovského rozsudku

Ako som už spomínala v predchádzajúcich kapitolách, rozhodcovské konanie je jednoinstančné, a preto nie je možné podať proti rozhodcovskému rozsudku odvolanie. Je možné ho iba preskúmať prostredníctvom iných rozhodcov alebo zrušiť obecným súdom. Prieskum je možný za splnenia podmienok stanovených v §27 ZRŘ:

- musí tu byť dohoda strán už v rozhodcovskej zmluve, že rozsudok môže byť preskúmaný
- prieskum možno vykonať len na základe žiadosti jednej strany alebo oboch strán
- k prieskumu sú príslušní len iní rozhodcovia, nie tí, čo ho vydali ani obecné súdy
- žiadosť o prieskum musí byť zaslaná druhej strane v lehote stanovenej v zmluve, inak do 30 dní od doručenia rozsudku

Preskúmanie rozhodcovského rozsudku je súčasťou rozhodcovského konania a vzťahujú sa na ňa ustanovenia ZRŘ. Výsledkom prieskumu tak môže byť:⁹⁹

- preskúmaný rozhodcovský rozsudok bude potvrdený
- preskúmaný rozhodcovský rozsudok bude zmenený
- preskúmaný rozhodcovský rozsudok bude zrušený a rozhodcovské konanie zastavené pre nedostatok procesných podmienok konania

V praxi sa s využitím tohto inštitútu nestretáme moc často. Strany by sa tak dobrovoľne zriekli jednej z hlavných predností rozhodcovského konania - rýchlosti.

Čo sa týka zrušenia rozhodcovského rozsudku, netreba o ňom na rozdiel od prieskumu uzatvárať dopredu žiadnu dohodu. Ktorákoľvek strana, ktorá sa domnieva, že bol rozsudok vydaný v rozpore s právnymi predpismi, môže podať návrh na jeho zrušenie obecným súdom. Podľa §31 ZRŘ môže český obecný súd zrušiť rozsudok z nasledujúcich dôvodov:

- a) bol vydaný vo veci, o ktorej nie je možné uzavrieť platnú rozhodcovskú zmluvu

⁹⁹ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.180-181.

- b) rozhodcovská zmluva je z iných dôvodov neplatná alebo bola zrušená alebo sa na dohodnutú vec nevzťahuje
- c) na veci sa zúčastnil rozhodca, ktorý nebol ani podľa rozhodcovskej zmluvy, ani inak povolaný k rozhodovaniu alebo nemal spôsobilosť byť rozhodcom
- d) na rozhodcovskom rozsudku sa neuzniesla väčšina rozhodcov
- e) strane nebola poskytnutá možnosť prejednať vec pred rozhodcami
- f) rozhodcovský rozsudok odsudzuje k plneniu, ktoré nebolo oprávneným žiadané alebo k plneniu podľa tuzemského práva nemožnému či nedovolenému
- g) zistí sa, že sú dané dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa OSŘ

Návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku je možné podať do 3 mesiacov od jeho doručenia a len v tom štáte, na ktorého území bol vydaný. Preto je dôležité, aby bolo v rozsudku uvedené miesto jeho vydania. Samotné podanie návrhu nemá zo zákona odkladný účinok na vykonateľnosť, súd ju však môže priznať na základe žiadosti povinného. Obecný súd má pri svojom rozhodovaní dve možnosti- buď návrh zamietne alebo mu vyhovie a rozhodcovský rozsudok zruší. Táto právomoc obecných súdov predstavuje jediný spôsob intervencie štátnej justície proti rozhodcovskému rozsudku.

V oblasti nemeckého práva je návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku upravený v §1059 ZPO. Ten stanovuje, že proti rozhodcovskému rozsudku môže byť podaný len návrh na zrušenie súdom za splnenia týchto zákonných podmienok:¹⁰⁰

1. Pokiaľ navrhovateľ odôvodnene uplatní, že
 - a) jedna zo strán, ktoré uzavreli rozhodcovskú zmluvu, nebola k tomu spôsobilá alebo že rozhodcovská zmluva je podľa práva, ktorému bola stranami podriadená alebo v prípade, že strany toto právo neurčili, podľa nemeckého práva, neplatná alebo
 - b) mu nebolo náležite oznámené menovanie rozhodcu alebo zahájenie rozhodcovského konania alebo že z iného dôvodu nemohol uplatniť k presadeniu uplatneného nároku alebo k odvráteniu žalovaného nároku alebo
 - c) rozhodcovský rozsudok sa týka sporu, ktorý nie je zmienený v rozhodcovskej zmluve alebo nespadá pod ustanovenia rozhodcovskej doložky alebo obsahuje rozhodnutie, ktoré presahuje medze dané rozhodcovskou zmluvou, alebo

¹⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s.488-489.

- d) zloženie rozhodcovského súdu alebo rozhodcovské konanie nezodpovedá zákonným ustanoveniam alebo prípustnej dohode strán, za predpokladu, že sa účinky tejto dohody vzťahujú na rozhodcovský rozsudok, alebo
2. ak súd zistí, že
 - a) o predmete sporu nie je možné podľa nemeckého práva rozhodnúť v rozhodcovskom konaní
 - b) uznanie alebo výkon rozhodcovského rozsudku má za následok porušenie verejného poriadku (*ordre public*)

Ak sa strany nedohodnú na niečom inom, činí lehota pre podanie návrhu 3 mesiace a počína bežať dňom, v ktorom navrhovateľ prijal rozhodcovský rozsudok. Návrh nie je možné podať v prípade, ak bol rozsudok prehlásený nemeckým súdom za vykonateľný. Zaujímavým procesným nástrojom nemeckého súdu je v 4. odseku §1059 zakotvená možnosť postúpiť danú vec rozhodcovskému súdu pod hrozbou zrušenia rozsudku. Dôvodom pre túto úpravu bol fakt, že v obnovenom rozhodcovskom rozsudku už nie sú dôvody pre jeho zrušenie, a preto by nemalo zmysel ďalej pokračovať v konaní pred štátnym súdom. Myslím si, že zavedenie tohto inštitútu do nášho rozhodcovského konania by bolo významným krokom k odľahčeniu štátneho súdnictva. V našom právnom poriadku zostáva takáto možnosť opomenutá. Za zmienku ešte stojí ustanovenie 5.odseku. Podľa neho je v prípade zrušenia rozhodcovského rozsudku znovu oživená platnosť rozhodcovskej zmluvy, a to i za existencie istých pochybností. Podobnú úpravu u nás môžeme nájsť v §34 ZRŘ, kedy za určitých okolností zostáva rozhodcovská zmluva v platnosti aj po zrušení rozhodcovského rozsudku štátnym súdom.

4.4.3 Uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku

Uznanie a výkon rozhodcovských rozsudkov na území iného štátu je považované za veľkú výhodu rozhodcovského konania oproti rozsudkom vydaných štátnymi súdmi.¹⁰¹ Musíme pri tom rozlišovať, či sa jedná o výkon rozsudku vydaného na území ČR alebo v zahraničí, pretože výkon každého z nich podlieha inému právnemu režimu.

Za **český rozhodcovský rozsudok** je pokladaný rozsudok, ktorý bol vydaný v rozhodcovskom konaní uskutočnenom na území ČR. Jeho výkonom sa rozumie donútenie povinného ku splneniu povinnosti stanovenej v rozsudku, ak tak neučinil dobrovoľne v stanovenej lehote. ZRŘ neupravuje postup pre jeho výkon, český súd postupuje podľa

¹⁰¹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno-Plzeň: Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 429.

príslušných ustanovení 6.časti OSŘ. Výkonom je tiež možné poveriť súdnych exekútorov, ktorí konajú na základe ustanovení zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). S takto vydaným rozsudkom nevzniká na území ČR problém s jeho uznaním. Žiadny český právny predpis akékoľvek uznanie nevyžaduje (napr. že by rozhodcovský rozsudok musel byť uznaný rozhodnutím obecného súdu).¹⁰²

Za **cudzí rozhodcovský rozsudok** považuje ZRŘ rozsudok vydaný na území cudzieho štátu, pričom rozhodujúcim kritériom je len miesto vydania rozhodcovského rozsudku. Jeho uznaním sa rozumie skutočnosť, že cudziemu rozhodcovskému rozsudku sa priznajú tie isté právne účinky, ako by sa jednalo o tuzemský rozhodcovský rozsudok. §40 ZRŘ nevyžaduje pre uznanie žiadne zvláštne rozhodnutie. Uznáva sa tým, že sa k nemu pri zachovaní podmienok stanovených ZRŘ prihliadne, t.j. súd nariadi jeho výkon. V základnej rovine zákon hovorí o tom, že za splnenia požadovaných podmienok bude cudzí rozhodcovský rozsudok vykonaný rovnako ako tuzemský.¹⁰³ Týmito podmienkami podľa §39 ZRŘ sú:

- a) rozsudok musí byť podľa práva štátu, v ktorom bol vydaný, právomocný alebo vykonateľný
- b) nemôže byť postihnutý vadou, ktorá by zakladala dôvod pre zrušenie rozhodcovskému rozsudku
- c) nemôže odporovať verejnému poriadku (ordre public)

Pri nesplnení týchto podmienok bude uznanie alebo výkon cudzieho rozsudku odoprený, pričom český súd nie je oprávnený cudzí rozsudok zrušiť. K tomu ako základnú podmienku pre uznanie a výkon cudzieho rozsudku požaduje ZRŘ ešte v §38 zaručenie vzájomnosti (zásada reciprocity). Vzájomnosť znamená, že cudzí štát tiež uznáva a vykonáva rozhodcovské rozsudky vydané na území ČR. Pôjde hlavne o vzájomnosť formálnu, ktorá bude zaistená prostredníctvom dvojstrannej alebo mnohostrannej medzinárodnej zmluvy. V tejto oblasti má zásadný význam Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí z roku 1958 (č. 74/1959 Sb.), spomínaný už v prvej kapitole tejto práce.¹⁰⁴

V nemeckej právnej úprave sú predpoklady pre uznanie a výkon zakotvené v §1060 a §1061 ZPO. Výkon tuzemského rozhodcovského rozsudku je možné vykonať v prípade, ak je

¹⁰² RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.191-192.

¹⁰³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 340.

¹⁰⁴ RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTRUM, 1997, s. 40-43.

prehlásený za vykonateľný. Návrh na prehlásenie o vykonateľnosti bude odmietnutý, ak obsahuje dôvody pre zrušenie rozhodcovského rozsudku. K týmto dôvodom sa neprihliada, ak už bol návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku opierajúci sa o rovnaké dôvody predtým zamietnutý. Nezhľadnia sa tiež vtedy, pokiaľ uplynula lehota pre podanie návrhu na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Zámerom takejto regulácie bolo zrejme to, aby porazená sporná strana bola nútená čo najskôr vziať iniciatívu do vlastných rúk, keby chcela ešte zvrátiť výsledok rozhodcovského konania. Uznanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov sa riadi výlučne Dohovorom OSN z dňa 10.6. 1958 (zmieňovaný Newyorský dohovor) či inými medzinárodnými zmluvami. Ustanovenia Dohovoru sú použiteľné na rozhodcovské rozsudky, ktoré boli vydané v inom zmluvnom štáte tohto Dohovoru, pričom nezáleží na tom, podľa ktorého procesného práva k vydaniu došlo, rovnako tak na rozhodcovské rozsudky, ktoré boli vydané v tuzemsku podľa práva iného štátu. Dohovor neurčuje zmluvným štátom presné pravidlá pre postup pri uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov, túto úpravu ponecháva na jednotlivých štátoch.

Ak by došlo k odopretiu uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozsudku v jednom štáte, neznamená to, že by takýto rozsudok nemohol byť uznaný a vykonaný v štáte inom. Odopretie v niektorom štáte nemá žiadny vplyv na platnosť a vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku, príslušná strana to môže skúsiť v inom štáte.¹⁰⁵

¹⁰⁵ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.197.

Záver

V prvej časti práce som zaoberala vzťahom ADR a rozhodcovského konania. Časť právnej teórie zaraduje do systému ADR práve aj rozhodcovské konanie. Na základe poznatkov nadobudnutých pri písaní diplomovej práce sa prikláňam k názoru, že rozhodcovské konanie do tohto systému nepatrí, a to najmä z nasledujúcich dôvodov. Na rozdiel od ADR techník má rozhodcovské konanie oporu v zákone, nájdeme tu väčšiu formálnosť. To môžeme vidieť najmä na tom, že rozhodcovské konanie pre svoje zahájenie nutne potrebuje existenciu sporu, t.j. rozpor vyplývajúci zo zmluvného vzťahu medzi stranami a zároveň smerodajnú úlohu tu zohráva miesto konania. Rozhodcovskému konaniu sú vlastné i prvky súdneho konania. Pri ADR konaniach nenachádza uplatnenie zásada litispendencie ani res iudicatae. Rozdiel môžeme vidieť i v samotnom ciele jednotlivých procesov. Zatiaľ čo cieľom rozhodcovského konania je dosiahnutie vykonateľného rozhodnutia, ADR smeruje k uzatvoreniu dobrovoľnej dohody akceptovateľnej pre obe strany.

Ako z práce vyplýva, odlišné názory sa prejavujú v odbornej literatúre aj pri vymedzení právneho charakteru rozhodcovského konania. Myslím si, že nie je možné charakterizovať rozhodcovské konanie len vo svetle doktríny zmluvnej ani jurisdikčnej, ale na základe ich zmiešania. Zmluvnej teórii by som vytkla, že neposudzuje rozhodcovský rozsudok vo svetle exekučného titulu a jeho vynútiteľnosť tak zostáva v plnej réžii zmluvných strán. Pri doktríne jurisdikčnej je zas vo veľkej miere potlačená autonómia vôle sporných strán v prospech štátu, čo odporuje podstate rozhodcovského konania, ktorá spočíva na dohode strán. Bez tejto dohody by predsa nemohlo prebehnúť žiadne rozhodcovské konanie.

V rámci druhej kapitoly som cez historický vývoj prešla k aktuálnej právnej úprave rozhodcovského konania vo vybraných právnych poriadkoch. Zatiaľ čo český zákonodarca včlenil úpravu do samostatného zákona, nemecké rozhodcovské konanie je súčasťou iného kódexu, a to ako 10. kniha ZPO. Vzhľadom k súčasným trendom (napr. štruktúra návrhu nového občianskeho zákonníku) je z môjho pohľadu lepším koncepčným riešením úprava obsiahnutá v jednom kódexe, a to predovšetkým z dôvodu väčšej prehľadnosti pre laickú verejnosť, čo reflektuje i zásadu rovnosti účastníkov konania. Na tomto mieste som sa okrem toho zaoberala aj otázkou určenia rozhodného práva pre rozhodcovské konanie, ktorá je riešená odlišne. V českej právnej úprave je to stranami zvolené hmotné právo a pre prípad, že si ho nezvolia, požijú sa české kolízne právne normy. Nemecká úprava ich v tomto prípade neaplikuje, ale podľa tzv. zásady najužšej súvislosti sa za rozhodné právo považuje to, voči ktorému má prejednávany spor najužší vzťah.

Samostatnú tretiu kapitolu som venovala vymedzeniu arbitrability, ktorá predstavuje základnú podmienku pre prípustnosť rozhodovania sporu v rozhodcovskom konaní. Štát prostredníctvom objektívnej arbitrability vymedzuje, aké vlastnosti musí mať predmetný spor, aby mohol byť prejednaný pred rozhodcami. Celkovo možno konštatovať, že nemecká právna úprava má sklony k celosvetovému trendu rozširovania arbitrability sporov. Nemecký zákon je v tomto smere liberálnejší a arbitrabilitu dovoľuje v širšej miere ako český zákonodarca. Podľa ZPO môže byť predmetom rozhodcovskej zmluvy každý majetkový nárok alebo doslovne akýkoľvek nárok, v ktorom je zahrnutý majetkový záujem. Za istých podmienok sú arbitrovateľné i nemajetkové nároky. V ČR to môžu byť len majetkové spory a za podmienky, ak by strany mohli o predmete sporu uzavrieť zmier.

V poslednej najrozsiahlejšej kapitole analyzujem jednotlivé inštitúty rozhodcovského konania, kde zároveň porovnávam ich úpravu v oboch právnych poriadkoch a snažím sa poukázať na jednotlivé rozdiely. Čo sa týka vzťahu rozhodcovskej zmluvy a zmluvy hlavnej, je v oboch právnych úpravách rešpektovaná doktrína separácie oboch zmlúv. Ale zatiaľ čo nemecký ZPO obsahuje výslovné ustanovenie týkajúce sa tejto zásady, český ZRŘ sa touto otázkou jednoznačne nezaobrá a je dovodzovaná výkladom z ObchZ. Nemecká úprava poskytuje detailnejší záber možných oblastí vznikajúcich sporov, a to zvláštnymi ustanoveniami pre námornú prepravu alebo ochranu spotrebiteľa. Isté zvláštnosti oproti českej úprave vykazuje i v oblasti samotnej formy rozhodcovskej zmluvy. Skrze tzv. „kaufmännisches Bestätigungsschreiben“ (obchodnícka akceptácia) je v ZPO rešpektovaná zásada nemeckého obchodného práva, podľa ktorej sa mlčanie pri písomnej ponuke považuje za jej prijatie.

V prípade úpravy osoby rozhodcu nie sú významnejšie rozdiely. Odlišný je pohľad na otázku zodpovednosti rozhodcu. V českom právnom prostredí zostáva tento problém otvorený. V Nemecku je zastávaná teória zmiešaná, podľa ktorej je zodpovednosť rozhodcu obdobná zodpovednosti sudcu podľa zvláštneho právneho predpisu, ale nemôže byť od nej nikdy širšia.

Ako zásadný rozdiel a zároveň výhodu ZPO by som vyzdvihla možnosť nemeckého rozhodcovského súdu nariadiť na návrh strany predbežné opatrenie, pričom štátny súd je následne oprávnený príkazom povoliť jeho výkon. Podľa nášho ZRŘ nemôžu rozhodcovia vystupujúci ako osoby súkromného práva a rozhodcovské súdy v pozícii neštátnych inštitúcií nariadiť predbežné opatrenie a sú tak odkázaní na pomoc obecných súdov. De lege ferenda by som navrhovala obdobnú úpravu aj u nás. Myslím si, že by to bol významný krok k odbremeniu štátnej justície.

Kapitola je zakončená rozobratím rozhodcovského rozsudku ako záväzného a vykonateľného rozhodnutia. Skôr nepatrnú odlišnosť tu predstavuje skutočnosť, že nemecká právna úprava nerozoznáva uznesenie ako druhú formu rozhodnutia v rozhodcovskom konaní. Samotné požiadavky kladené zákonom na vydanie rozhodcovského rozsudku sú porovnateľné s českou úpravou.

Čo sa týka celkového zhodnotenia a cieľa uvedeného v úvode mojej diplomovej práce, myslím si, že ustanovenia nemeckej právnej úpravy poskytujú lepšie predpoklady pre spravodlivé a efektívne rozhodcovské konanie. Dôkazom pre to môže byť aj pripravovaná novela českého zákona o rozhodcovskom konaní, ktorá v súčasnej dobe prešla tretím čítaním v Poslaneckej snemovni a je inšpirovaná nemeckým modelom rozhodcovského konania. Novela má prispieť najmä ku zvýšeniu ochrany spotrebiteľov, keď rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách bude musieť byť na samostatnom liste papiera a taktiež má stanoviť prísnejšie podmienky pre výkon funkcie rozhodcu.

Bibliografia

ČESKÉ MONOGRAFIE:

BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 679 s.

FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995. 175 s.

KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007. 254 s.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno-Plzeň: Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. 462 s.

MALÁTKOVÁ, Jolana. *Ottova encyklopedie A-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. 1144 s.

RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004. 745 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008. 386 s.

RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTRUM, 1997. 163 s.

RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 254 s.

STEINER, Vilém, MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami : komentář* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996. 214 s.

ZAHRANIČNÉ MONOGRAFIE:

BAUMBACH, Adolf, LAUTERBACH, Wolfgang a kol. *Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen*. 62. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2004. 3090 s.

FASCHING, Hans Walter. *Schiedsgericht und Schiedsverfahren im österreichischen und im internationalen Recht*. Wien: Manz, 1973. 295 s.

HENN, Günter. *Schiedsverfahrensrecht. Handbuch für die Praxis*. 3. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, Hüthig GmbH, 2000. 488 s.

LACHMANN, Jeans-Peter. *Handbuch für die Schiedsgerichtspraxis*. 2. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2002. 902 s.

LIONNET, Klaus, LIONNET, Annette. *Handbuch der internationalen und nationalen Schiedsgerichtsbarkeit*. Stuttgart: R. Boorberg Verlag, 2001. 679 s.

SCHLOSSER, Peter. *Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*. 2.Auflage. Tübingen: Mohr, 1989. 791 s.

ZÖLLER, Richard a kol. *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. 28. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2010. 3322 s.

ODBORNÉ ČASOPISY:

BĚLOHLÁVEK, Alexander. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, 7. ročník, s. 256 – 261.

BĚLOHLÁVEK, Alexander. Rozhodčí řízení. *Právní rádce*, 2004, č.2, s. 4.

COCHRAN, Robert. Must Lawyers Tell Clients About ADR? *Arbitration Journal*, 1993, s.8.

HEJDA, Jan. Alternativní řešení sporů. *Právní rádce*, 2005, č. 4, s. 4-10.

HRIVNÁK, Jaroslav. Základy arbitráže. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2005, č. 3-4.

CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 1.časť. *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 11, s. 1757-1762.

CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe - 2.časť (dokončenie). *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 12, s. 1900-1908.

CHOVANCOVÁ, Katarína. Rozhodcovské konanie v SRN v kontexte medzinárodnej arbitrážnej praxe. *Obchodné právo*, 2006, roč. VII, č. 10, s. 65-72 .

KLEIN, Bohuslav. Přednosti rozhodčího řízení. *Právní rádce*, 1999, č.9, s. 13-15.

SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-1.část. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.3.

SCHELLEOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. Vývoj rozhodčího řízení-dokončení. *Obchodní právo*, 1998, roč.7, č.4.

INTERNETOVÉ STRÁNKY:

SYROVATKO, Petr. *Několik poznámek k Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V. - organizace rozhodčího soudu*. epravo.cz, 22.1. 2003. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-deutsche-institution-fur-schiedsgerichtsbarkeit-ev-organizace-rozhodciho-soudu-20723.html>

SYROVATKO, Petr. *Několik poznámek k Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V. Část II. „Rozhodčí doložky, jejich sjednávání a forma“*. epravo.cz, 3.2. 2003. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-deutsche-institution-fur-schiedsgerichtsbarkeit-ev-cast-ii-rozhodci-dolozky-jejich-sjednavani-a-forma-20951.html>

JELÍNEK, Tomáš. *Novela zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. epravo.cz, 20.7. 2011. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-rozhodcim-rizeni-a-vykonu-rozhodcich-nalezu-75638.html>>

WEBEROVÁ, Ivana. *Novela zákona o rozhodčím řízení zvýší ochranu spotřebitelů*. ods.cz, 9.11. 2011. Dostupné na <<http://www.ods.cz/clanek/228-novela-zakona-o-rozhodcim-rizeni-zvysi-ochranu-spotrebitelu>>

<http://www.fr-lawfirm.de/fileadmin/user_upload/Aufsaetze/Schiedsgerichtsbarkeit_DE.pdf>

<http://www.fr-lawfirm.de/fileadmin/user_upload/PDF/handbuch.pdf>

<<http://www.dis-arb.de/>>

<<http://www.soud.cz/>>

< <http://www.urmr.cz/rozhodci-rizeni/>>

PRÁVNE PŘEDPISY:

zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz zur Neuregelung des Schiedsverfahrensrechts vom 22. Dezember 1997 (Zehntes Buch der Zivilprozessordnung)

JUDIKÁTY:

uznesenie NS ČR zo dňa 6.júna 2007, sp. zn. 32 Odo 181/2006

uznesenie NS ČR zo dňa 6.júla 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006

rozhodnutie Městského soudu v Praze zo dňa 31. mája 1994, sp.zn. 24 Co 106/94

rozhodnutie ESD 102/81 Nordesee Deutsche Hochseefischerei v. Reederei Mond Hochseefischerei

uznesenie ÚS zo dňa 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02, publikované ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu

uznesenie ÚS zo dňa 3.9. 2007, sp. zn. II. ÚS 2169/07, publikované ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu

Abstrakt

Diplomová práca „*Rozhodcovské konanie v Českej republike a SRN*“ sa zaoberá inštitútom rozhodcovského konania, ktoré predstavuje v súčasnosti jedinú možnú plnohodnotnú alternatívu k súdnemu konaniu. Sporné strany tu totiž môžu získať záväzné a vynútiteľné rozhodnutie. Práca je zameraná na deskripciu a komparáciu rozhodcovského konania vo zvolených právnych úpravách.

Prvá kapitola pojednáva o samotnom právnom charaktere rozhodcovského konania, jeho výhodách a nevýhodách a vymedzuje jeho vzťah k alternatívnym metódam riešenia sporov (ADR).

Nasledujúca kapitola poskytuje historický exkurz do právnej úpravy rozhodcovského konania v oboch štátoch a zároveň čitateľa oboznamuje so súčasným právnym zakotvením. Na tomto mieste sú tiež predstavené dva základné typy rozhodcovského konania, a to rozhodcovské konanie ad hoc a s inštitucionálne rozhodcovské konanie.

Tretia časť práce je venovaná arbitrabilite sporu, ktorá predstavuje základnú podmienku pre prípustnosť rozhodovania sporu v rozhodcovskom konaní. Autorka tu rozoberá základné podmienky objektívnej i subjektívnej arbitrability v oboch právnych poriadkoch.

V poslednej najrozsiahlejšej kapitole sú rozobraté jednotlivé inštitúty rozhodcovského konania, ktorými sú rozhodcovská zmluva, osoba rozhodcu, samotný priebeh konania, rozhodcovský rozsudok, jeho preskúmanie, uznanie a výkon. Autorka na tomto mieste analyzuje a porovnáva ich úpravu vo vybratých štátoch.

V závere diplomovej práce sú zhrnuté poznatky nadobudnuté pri vedeckom bádaní autorky a zosumarizované základné rozdiely v českej a nemeckej právnej úprave rozhodcovského konania.

Summary

Diploma thesis „*Arbitration in Czech Republic and Germany*“ is concerned with institute of arbitration which actually represents the only full-valued alternative to judicial proceeding. Parties to the dispute could herewith obtain binding and enforceable judgment. Thesis is focused on description and comparison of arbitration in selected countries.

First chapter deals with law character of arbitration, its pros and cons and define its bearing on alternative dispute resolutions.

Consequential chapter provides historical preparation of legislation of arbitration in both countries and also acquaint reader with actual legislation. In this passage are also two essential types of arbitration, arbitration ad hoc and institutional arbitration.

Third chapter attends to arbitrability of dispute which represents basic condition for availability of decision in arbitration. Author analyses essential conditions of objective and subjective arbitrability in both systems of law.

In final and most extensive chapter are analysed each institutes of arbitration which are arbitration agreement, arbitrator, arbitration proceedings itself, arbitration award, his review, recognition and enforcement. Author analyses and compare their legal form in selected countries.

In conclusion of diploma thesis there are summarized scientific knowledge acquired during research and as well as fundamental differences in Czech and German legislation of arbitration.

Zoznam kľúčových slov/Key words

Kľúčové slová:

rozhodcovské konanie
rozhodcovská zmluva
rozhodca
rozhodcovský rozsudok
arbitrabilita
ADR

Key words:

arbitration
arbitration agreement
arbitrator
arbitration award
arbitrability
ADR

Prilohy

Priloha č.1: zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

ZÁKON
č. 216/1994 Sb.,
o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

§ 1

Tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů.

Rozhodčí smlouva

§ 2

(1) Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkursu nebo vyrovnání, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

(2) Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.1)

(3) Rozhodčí smlouva se může týkat

a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo

b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka).

(4) Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.

(5) Rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloučí.

§ 3

(1) Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.

(2) Tvoří-li však rozhodčí doložka součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, k níž se rozhodčí doložka vztahuje, je rozhodčí doložka platně ujednána i tehdy, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.

¹⁾ § 99 občanského soudního řádu.

ČÁST DRUHÁ

Rozhodci

§ 4

(1) Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní předpis²⁾ nestanoví jinak.

(2) Cizinec může být rozhodcem, je-li podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům; postačí však, je-li způsobilý k právním úkonům podle práva České republiky.

§ 5

(1) Nikdo není povinen přijmout funkci rozhodce. Pokud však tuto funkci přijme, je povinen vykonávat ji v souladu s tímto zákonem a dalšími předpisy.

(2) Přijetí funkce rozhodce musí být písemné.

(3) Rozhodce se může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran.

§ 6

(1) Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.

(2) Rozhodce mohou mlčenlivosti zprostit strany. Jestliže strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti z vážných důvodů předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště. Nemá-li rozhodce bydliště na území České republiky, rozhoduje předseda obvodního soudu pro Prahu 1.

Určení, jmenování a vyloučení rozhodců

§ 7

(1) Rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.

(2) Nemá-li rozhodčí smlouva ustanovení podle odstavce 1, jmenuje každá ze stran jednoho rozhodce a tyto rozhodci volí předsedajícího rozhodce.

2) Např. § 52 odst. 4 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, § 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

§ 8

Ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen.

§ 9

(1) Jestliže strana, která má jmenovat rozhodce, tak neučiní do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenování rozhodci ve stejné lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak. Návrh může soudu podat kterákoli strana nebo každý z již jmenovaných rozhodců.

(2) Nedohodly-li se strany jinak, jmenuje soud na návrh kterékoli strany nebo rozhodce nového rozhodce, jestliže jmenovaný rozhodce se vzdá funkce rozhodce nebo nemůže činnost rozhodce vykonávat.

§ 10

(1) Při jmenování rozhodce nebo předsedajícího rozhodce podle § 9 soud přihlíží k předpokladům pro jeho nezávislé a nestranné rozhodování.

(2) Ustanovení § 5 platí obdobně.

§ 11

Nestanoví-li tento zákon jiné důvody, je již určený nebo jmenovaný rozhodce vyloučen z projednávání věci, jestliže dodatečně vyjdou najevo okolnosti uvedené v § 8.

§ 12

(1) Již určený nebo jmenovaný rozhodce, u něhož vyšly najevo okolnosti uvedené v § 11, je povinen se funkce rozhodce vzdát.

(2) Nevzdá-li se rozhodce funkce, mohou se strany dohodnout o postupu při jeho vyloučení. Kterákoli ze stran může podat návrh, aby o vyloučení rozhodl soud.

§ 13

Stálé rozhodčí soudy

(1) Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona.

(2) Stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku;³⁾ tyto statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Statuty a řády mohou též určit způsob řízení a rozhodování i jiné otázky související s činností stálého rozhodčího soudu a rozhodců včetně pravidel o nákladech řízení a odměňování rozhodců.

(3) Jestliže se strany dohodly na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu a neujednaly v rozhodčí smlouvě jinak, platí, že se podrobily předpisům uvedeným v odstavci 2, platným v době zahájení řízení před stálým rozhodčím soudem.

3) Nařízení vlády ČSFR č. 63/1992 Sb., o Obchodním věstníku.

ČÁST TŘETÍ

Rozhodčí řízení

§ 14

(1) Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci uvedenému v odstavci 2. Podání žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.

(2) Není-li žaloba podávána stálému rozhodčímu soudu, podává se předsedajícímu rozhodci, je-li určen nebo jmenován; není-li předsedající rozhodce dosud určen nebo jmenován, žaloba se podává kterémukoli určenému nebo jmenovanému rozhodci.

(3) Stálý rozhodčí soud i rozhodce uvedený v odstavci 2 je povinen na žalobě vyznačit den, kdy mu došla.

§ 15

(1) Rozhodci jsou oprávněni rozhodovat o své pravomoci. Dospějí-li k závěru, že jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.

(2) Námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé.

§ 16

Uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, nebo došlo-li ke zrušení rozhodčího nálezu a podá-li strana znovu u soudu nebo u jiného příslušného orgánu žalobu nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci nebo o zrušení rozhodčího nálezu, zůstávají účinky podané žaloby zachovány.

§ 17

Rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran.

§ 18

Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.

§ 19

(1) Strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Otázky řízení mohou být rozhodnuty předsedajícím rozhodcem, jestliže k tomu byl zmocněn stranami nebo všemi rozhodci.

(2) Není-li uzavřena dohoda podle odstavce 1, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu.

(3) Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné.

§ 20

(1) Rozhodci mohou vyslyšet svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty.

(2) Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřipustný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.

(3) Náklady řízení, které vznikly soudu provedením procesních úkonů podle odstavce 2, hradí soudu stálý rozhodčí soud nebo rozhodci.

§ 21

Jestliže některá strana až do vyhotovení rozhodčího nálezu se bez své viny řízení zcela nebo zčásti nezúčastnila, nebo bez své viny nevykonala některý úkon potřebný k uplatnění jejího práva, učiní rozhodci k návrhu přiměřená opatření, aby strana mohla to, co zameškala, vykonat dodatečně.

§ 22

Ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření.

Rozhodnutí

§ 23

Rozhodčí řízení končí vydáním

a) rozhodčího nálezu, nebo

b) usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí náleze;

usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí náleze; je-li žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu vzata zpět ještě před ustavením senátu nebo jmenováním rozhodce, vydává a podepisuje usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu.

§ 24

(1) Rozhodci působí během řízení na strany, aby se dohodly na smírném vyřešení sporu.

(2) Na žádost stran lze smír uzavřít ve formě rozhodčího nálezu.

§ 25

(1) Rozhodčí náleze musí být usnesen většinou rozhodců, vyhotoven písemně a alespoň většinou rozhodců podepsán. Výrok rozhodčího nálezu musí být určitý.

(2) Rozhodčí náleze musí obsahovat odůvodnění, ledaže se strany dohodly, že odůvodnění není třeba; to platí i o rozhodčím nálezu vydaném podle § 24 odst. 2.

(3) Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily.

§ 26

Chyby v psaní nebo v počtech a jiné zřejmé nesprávnosti, které se vyskytnou v rozhodčím nálezu, opraví rozhodci nebo stálý rozhodčí soud kdykoliv na žádost kterékoliv ze stran. Taková oprava musí být usnesena, podepsána a doručena jako rozhodčí nález.

§ 27

Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona.

§ 28

(1) Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být doručeno stranám a po doručení opatřeno doložkou o právní moci.
(2) Rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

§ 29

(1) Stálé rozhodčí soudy jsou povinny po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení.
(2) Rozhodci jsou povinni do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení; byl-li rozhodčí nález vydán mimo území České republiky, do úschovy soudu se nepředává.
(3) Strany mohou nahlížet do listin uvedených v odstavcích 1 a 2 a činit z nich výpisy a opisy.

§ 30

Užití občanského soudního řádu

Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

ČÁST ČTVRTÁ

Zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí

§ 31

Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže

- byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu,
- rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
- ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,
- rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.⁴⁾

§ 32

(1) Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem musí být podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá, nestanoví-li tento zákon jinak.
(2) Podání návrhu podle odstavce 1 nemá odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu. Na žádost povinného může však soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit, jestliže by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma.

§ 33

Soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé.

§ 34

(1) Zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. a) nebo b), pokračuje k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne.
(2) Zruší-li soud rozhodčí nález z jiného důvodu, než je uveden v odstavci 1, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti. Rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezu, který byl zrušen, jsou z nového projednání a rozhodování věci vyloučeni. Nedohodnou-li se strany jinak, budou noví rozhodci jmenováni způsobem původně určeným v rozhodčí smlouvě nebo podřízeně podle ustanovení tohoto zákona.

§ 35

(1) I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu⁵⁾ i tehdy, jestliže

- rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),
- strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,
- ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

(2) Je-li podán návrh podle odstavce 1, soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Není-li v této lhůtě návrh podán, pokračuje soud v řízení o výkon rozhodčího nálezu.
(3) Je-li rozhodčí nález zrušen, mohou pak strany postupovat obdobně podle § 34.

- 4) § 228 odst. 1 písm. a) a b) občanského soudního řádu.
5) § 268 občanského soudního řádu.

ČÁST PÁTÁ

Ustanovení o poměru k cizině

§ 36

(1) Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle tohoto zákona. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle tohoto zákona, jestliže rozhodčí nález má být vydán v tuzemsku.

(2) Pro formu rozhodčí smlouvy platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy; stačí však, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle.

§ 37

(1) Jde-li v rozhodčím řízení o vztah s mezinárodním prvkem, rozhodci rozhodují spor podle práva, které strany zvolily. Zvoleným právem nebo právním řádem rozhodným na základě kolizních norem se rozumí, pokud z volby stran neplyne jinak, hmotné právo; nepřihlíží se přitom ke kolizně právním předpisům práva stranami zvoleného nebo jinak rozhodného.

(2) Ne zvolí-li si strany hmotné právo podle odstavce 1, užijí rozhodci právo státu určené podle tuzemských kolizně právních předpisů.

§ 38

Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v tuzemsku uznány a vykonány jako tuzemské rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí cizího rozhodčího nálezu je však třeba vždy odůvodnit.

§ 39

Uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu však bude odepřen, jestliže

- a) rozhodčí nález není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný,
- b) rozhodčí nález je stížen vadou uvedenou v § 31,
- c) rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku.

§ 40

Uznání cizího rozhodčího nálezu se nevyslovuje zvláštním rozhodnutím. Cizí rozhodčí nález se uznává tím, že se k němu při zachování podmínek § 39 přihlídně.

ČÁST ŠESTÁ

Věcná a místní příslušnost soudů

§ 41

K řízení o neplatnosti rozhodčí smlouvy a k řízení podle tohoto zákona je v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu, 6) kdyby nebylo rozhodčí smlouvy.

§ 42

(1) K úkonům podle § 20 odst. 2 je dána věcná a místní příslušnost okresního soudu, v jehož obvodu má být požadovaný úkon proveden.

(2) Má-li být úkon požadovaný podle odstavce 1 proveden v cizině, je dána věcná a místní příslušnost okresního soudu, v jehož obvodu je místo, kde se rozhodčí řízení koná.

§ 43

K řízení podle tohoto zákona je místně příslušný soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení, je-li toto místo v tuzemsku. Jinak je místně příslušný soud, který by byl místně příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy. Mimo to k řízení podle § 9 a § 12 odst. 2 je dána místní příslušnost soudu podle sídla nebo bydliště navrhovatele anebo odpůrce, jestliže nelze v tuzemsku zjistit místní příslušnost soudu.

§ 44

Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení před soudem podle tohoto zákona obdobně ustanovení občanského soudního řádu.

ČÁST SEDMÁ

ZMĚNA A DOPLNĚNÍ OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU

§ 45

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona České národní rady č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb. a zákona č. 152/1994 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V § 9 odst. 3 písm. c) bod kk) včetně poznámky č. 23) se vypouští.
2. V § 36b odst. 1 se vypouští písmeno f).
3. V § 88 se vypouští odstavec 2; zároveň se zrušuje číslování odstavců.
4. V § 120 odst. 2 se za slova "o osvojení" vkládají slova "v řízení o jmenování rozhodce nebo předsedajícího rozhodce".

6) § 9 občanského soudního řádu.

§ 3 zákona ČNR č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky.

ČÁST OSMÁ

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 46

Spory o neplatnost rozhodčích smluv a o zrušení rozhodčích nálezů vydaných rozhodci na základě rozhodčí smlouvy, v nichž bylo zahájeno řízení a nebylo pravomocně rozhodnuto do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, projednají a dokončí soudy příslušné k řízení do dne účinnosti tohoto zákona.

§ 47

Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů.

§ 48

Ustanovení tohoto zákona se použijí na případy, kdy rozhodčí smlouva byla uzavřena po nabytí účinnosti tohoto zákona. V ostatních případech se postupuje podle dosavadních předpisů.

§ 49

Zrušují se:

1. Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů.
2. § 30 odst. 2, 4, 5 a 6 zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů.
3. § 28 odst. 2, 4, 5, 6, 7 a 8 zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.

§ 50

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1995.

Priloha č.2: Zehntes Buch der Zivilprozessordnung

Buch 10

Schiedsrichterliches Verfahren

Abschnitt 1

Allgemeine Vorschriften

§ 1025 Anwendungsbereich

- (1) Die Vorschriften dieses Buches sind anzuwenden, wenn der Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens im Sinne des § 1043 Abs. 1 in Deutschland liegt.
- (2) Die Bestimmungen der §§ 1032, 1033 und 1050 sind auch dann anzuwenden, wenn der Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens im Ausland liegt oder noch nicht bestimmt ist.
- (3) Solange der Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens noch nicht bestimmt ist, sind die deutschen Gerichte für die Ausübung der in den §§ 1034, 1035, 1037 und 1038 bezeichneten gerichtlichen Aufgaben zuständig, wenn der Beklagte oder der Kläger seinen Sitz oder seinen gewöhnlichen Aufenthalt in Deutschland hat.
- (4) Für die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche gelten die §§ 1061 bis 1065.

§ 1026 Umfang gerichtlicher Tätigkeit

Ein Gericht darf in den in den §§ 1025 bis 1061 geregelten Angelegenheiten nur tätig werden, soweit dieses Buch es vorsieht.

§ 1027 Verlust des Rügerechts

Ist einer Bestimmung dieses Buches, von der die Parteien abweichen können, oder einem vereinbarten Erfordernis des schiedsrichterlichen Verfahrens nicht entsprochen worden, so kann eine Partei, die den Mangel nicht unverzüglich oder innerhalb einer dafür vorgesehenen Frist rügt, diesen später nicht mehr geltend machen. Dies gilt nicht, wenn der Partei der Mangel nicht bekannt war.

§ 1028 Empfang schriftlicher Mitteilungen bei unbekanntem Aufenthalt

- (1) Ist der Aufenthalt einer Partei oder einer zur Entgegennahme berechtigten Person unbekannt, gelten, sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben, schriftliche Mitteilungen an dem Tag als empfangen, an dem sie bei ordnungsgemäßer Übermittlung durch Einschreiben gegen Rückschein oder auf eine andere Weise, welche den Zugang an der letztbekanntesten Postanschrift oder Niederlassung oder dem letztbekanntesten gewöhnlichen Aufenthalt des Adressaten belegt, dort hätten empfangen werden können.
- (2) Absatz 1 ist auf Mitteilungen in gerichtlichen Verfahren nicht anzuwenden.

Abschnitt 2

Schiedsvereinbarung

§ 1029 Begriffsbestimmung

- (1) Schiedsvereinbarung ist eine Vereinbarung der Parteien, alle oder einzelne Streitigkeiten, die zwischen ihnen in Bezug auf ein bestimmtes Rechtsverhältnis vertraglicher oder nichtvertraglicher Art entstanden sind oder künftig entstehen, der Entscheidung durch ein Schiedsgericht zu unterwerfen.
- (2) Eine Schiedsvereinbarung kann in Form einer selbständigen Vereinbarung (Schiedsabrede) oder in Form einer Klausel in einem Vertrag (Schiedsklausel) geschlossen werden.

§ 1030 Schiedsfähigkeit

- (1) Jeder vermögensrechtliche Anspruch kann Gegenstand einer Schiedsvereinbarung sein. Eine Schiedsvereinbarung über nichtvermögensrechtliche Ansprüche hat insoweit rechtliche Wirkung, als die Parteien berechtigt sind, über den Gegenstand des Streites einen Vergleich zu schließen.
- (2) Eine Schiedsvereinbarung über Rechtsstreitigkeiten, die den Bestand eines Mietverhältnisses über Wohnraum im Inland betreffen, ist unwirksam. Dies gilt nicht, soweit es sich um Wohnraum der in § 549 Abs. 2 Nr. 1 bis 3 des Bürgerlichen Gesetzbuchs bestimmten Art handelt.
- (3) Gesetzliche Vorschriften außerhalb dieses Buches, nach denen Streitigkeiten einem schiedsrichterlichen Verfahren nicht oder nur unter bestimmten Voraussetzungen unterworfen werden dürfen, bleiben unberührt.

§ 1031 Form der Schiedsvereinbarung

- (1) Die Schiedsvereinbarung muss entweder in einem von den Parteien unterzeichneten Dokument oder in zwischen ihnen gewechselten Schreiben, Fernkopien, Telegrammen oder anderen Formen der Nachrichtenübermittlung, die einen Nachweis der Vereinbarung sicherstellen, enthalten sein.

(2) Die Form des Absatzes 1 gilt auch dann als erfüllt, wenn die Schiedsvereinbarung in einem von der einen Partei der anderen Partei oder von einem Dritten beiden Parteien übermittelten Dokument enthalten ist und der Inhalt des Dokuments im Falle eines nicht rechtzeitig erfolgten Widerspruchs nach der Verkehrssitte als Vertragsinhalt angesehen wird.

(3) Nimmt ein den Formerfordernissen des Absatzes 1 oder 2 entsprechender Vertrag auf ein Dokument Bezug, das eine Schiedsklausel enthält, so begründet dies eine Schiedsvereinbarung, wenn die Bezugnahme dergestalt ist, dass sie diese Klausel zu einem Bestandteil des Vertrages macht.

(4) Eine Schiedsvereinbarung wird auch durch die Begebung eines Konnossements begründet, in dem ausdrücklich auf die in einem Chartervertrag enthaltene Schiedsklausel Bezug genommen wird.

(5) Schiedsvereinbarungen, an denen ein Verbraucher beteiligt ist, müssen in einer von den Parteien eigenhändig unterzeichneten Urkunde enthalten sein. Die schriftliche Form nach Satz 1 kann durch die elektronische Form nach § 126a des Bürgerlichen Gesetzbuchs ersetzt werden. Andere Vereinbarungen als solche, die sich auf das schiedsrichterliche Verfahren beziehen, darf die Urkunde oder das elektronische Dokument nicht enthalten; dies gilt nicht bei notarieller Beurkundung.

(6) Der Mangel der Form wird durch die Einlassung auf die schiedsgerichtliche Verhandlung zur Hauptsache geheilt.

§ 1032 Schiedsvereinbarung und Klage vor Gericht

(1) Wird vor einem Gericht Klage in einer Angelegenheit erhoben, die Gegenstand einer Schiedsvereinbarung ist, so hat das Gericht die Klage als unzulässig abzuweisen, sofern der Beklagte dies vor Beginn der mündlichen Verhandlung zur Hauptsache rügt, es sei denn, das Gericht stellt fest, dass die Schiedsvereinbarung nichtig, unwirksam oder undurchführbar ist.

(2) Bei Gericht kann bis zur Bildung des Schiedsgerichts Antrag auf Feststellung der Zulässigkeit oder Unzulässigkeit eines schiedsrichterlichen Verfahrens gestellt werden.

(3) Ist ein Verfahren im Sinne des Absatzes 1 oder 2 anhängig, kann ein schiedsrichterliches Verfahren gleichwohl eingeleitet oder fortgesetzt werden und ein Schiedsspruch ergehen.

§ 1033 Schiedsvereinbarung und einstweilige gerichtliche Maßnahmen

Eine Schiedsvereinbarung schließt nicht aus, dass ein Gericht vor oder nach Beginn des schiedsrichterlichen Verfahrens auf Antrag einer Partei eine vorläufige oder sichernde Maßnahme in Bezug auf den Streitgegenstand des schiedsrichterlichen Verfahrens anordnet.

Abschnitt 3

Bildung des Schiedsgerichts

§ 1034 Zusammensetzung des Schiedsgerichts

(1) Die Parteien können die Anzahl der Schiedsrichter vereinbaren. Fehlt eine solche Vereinbarung, so ist die Zahl der Schiedsrichter drei.

(2) Gibt die Schiedsvereinbarung einer Partei bei der Zusammensetzung des Schiedsgerichts ein Übergewicht, das die andere Partei benachteiligt, so kann diese Partei bei Gericht beantragen, den oder die Schiedsrichter abweichend von der erfolgten Ernennung oder der vereinbarten Ernennungsregelung zu bestellen. Der Antrag ist spätestens bis zum Ablauf von zwei Wochen, nachdem der Partei die Zusammensetzung des Schiedsgerichts bekannt geworden ist, zu stellen. § 1032 Abs. 3 gilt entsprechend.

§ 1035 Bestellung der Schiedsrichter

(1) Die Parteien können das Verfahren zur Bestellung des Schiedsrichters oder der Schiedsrichter vereinbaren.

(2) Sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben, ist eine Partei an die durch sie erfolgte Bestellung eines Schiedsrichters gebunden, sobald die andere Partei die Mitteilung über die Bestellung empfangen hat.

(3) Fehlt eine Vereinbarung der Parteien über die Bestellung der Schiedsrichter, wird ein Einzelschiedsrichter, wenn die Parteien sich über seine Bestellung nicht einigen können, auf Antrag einer Partei durch das Gericht bestellt. In schiedsrichterlichen Verfahren mit drei Schiedsrichtern bestellt jede Partei einen Schiedsrichter; diese beiden Schiedsrichter bestellen den dritten Schiedsrichter, der als Vorsitzender des Schiedsgerichts tätig wird. Hat eine Partei den Schiedsrichter nicht innerhalb eines Monats nach Empfang einer entsprechenden Aufforderung durch die andere Partei bestellt oder können sich die beiden Schiedsrichter nicht binnen eines Monats nach ihrer Bestellung über den dritten Schiedsrichter einigen, so ist der Schiedsrichter auf Antrag einer Partei durch das Gericht zu bestellen.

(4) Haben die Parteien ein Verfahren für die Bestellung vereinbart und handelt eine Partei nicht entsprechend diesem Verfahren oder können die Parteien oder die beiden Schiedsrichter eine Einigung entsprechend diesem Verfahren nicht erzielen oder erfüllt ein Dritter eine ihm nach diesem Verfahren übertragene Aufgabe nicht, so kann jede Partei bei Gericht die Anordnung der erforderlichen Maßnahmen beantragen, sofern das vereinbarte Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nichts anderes vorsieht.

(5) Das Gericht hat bei der Bestellung eines Schiedsrichters alle nach der Parteivereinbarung für den Schiedsrichter vorgeschriebenen Voraussetzungen zu berücksichtigen und allen Gesichtspunkten Rechnung zu tragen, die die Bestellung eines unabhängigen und unparteiischen Schiedsrichters sicherstellen. Bei der Bestellung eines Einzelschiedsrichters oder eines dritten Schiedsrichters hat das Gericht auch die Zweckmäßigkeit der Bestellung eines Schiedsrichters mit einer anderen Staatsangehörigkeit als derjenigen der Parteien in Erwägung zu ziehen.

§ 1036 Ablehnung eines Schiedsrichters

(1) Eine Person, der ein Schiedsrichteramt angetragen wird, hat alle Umstände offen zu legen, die Zweifel an ihrer Unparteilichkeit oder Unabhängigkeit wecken können. Ein Schiedsrichter ist auch nach seiner Bestellung bis zum Ende

des schiedsrichterlichen Verfahrens verpflichtet, solche Umstände den Parteien unverzüglich offen zu legen, wenn er sie ihnen nicht schon vorher mitgeteilt hat.

(2) Ein Schiedsrichter kann nur abgelehnt werden, wenn Umstände vorliegen, die berechtigte Zweifel an seiner Unparteilichkeit oder Unabhängigkeit aufkommen lassen, oder wenn er die zwischen den Parteien vereinbarten Voraussetzungen nicht erfüllt. Eine Partei kann einen Schiedsrichter, den sie bestellt oder an dessen Bestellung sie mitgewirkt hat, nur aus Gründen ablehnen, die ihr erst nach der Bestellung bekannt geworden sind.

§ 1037 Ablehnungsverfahren

(1) Die Parteien können vorbehaltlich des Absatzes 3 ein Verfahren für die Ablehnung eines Schiedsrichters vereinbaren.

(2) Fehlt eine solche Vereinbarung, so hat die Partei, die einen Schiedsrichter ablehnen will, innerhalb von zwei Wochen, nachdem ihr die Zusammensetzung des Schiedsgerichts oder ein Umstand im Sinne des § 1036 Abs. 2 bekannt geworden ist, dem Schiedsgericht schriftlich die Ablehnungsgründe darzulegen. Tritt der abgelehnte Schiedsrichter von seinem Amt nicht zurück oder stimmt die andere Partei der Ablehnung nicht zu, so entscheidet das Schiedsgericht über die Ablehnung.

(3) Bleibt die Ablehnung nach dem von den Parteien vereinbarten Verfahren oder nach dem in Absatz 2 vorgesehenen Verfahren erfolglos, so kann die ablehnende Partei innerhalb eines Monats, nachdem sie von der Entscheidung, mit der die Ablehnung verweigert wurde, Kenntnis erlangt hat, bei Gericht eine Entscheidung über die Ablehnung beantragen; die Parteien können eine andere Frist vereinbaren. Während ein solcher Antrag anhängig ist, kann das Schiedsgericht einschließlich des abgelehnten Schiedsrichters das schiedsrichterliche Verfahren fortsetzen und einen Schiedsspruch erlassen.

§ 1038 Untätigkeit oder Unmöglichkeit der Aufgabenerfüllung

(1) Ist ein Schiedsrichter rechtlich oder tatsächlich außerstande, seine Aufgaben zu erfüllen, oder kommt er aus anderen Gründen seinen Aufgaben in angemessener Frist nicht nach, so endet sein Amt, wenn er zurücktritt oder wenn die Parteien die Beendigung seines Amtes vereinbaren. Tritt der Schiedsrichter von seinem Amt nicht zurück oder können sich die Parteien über dessen Beendigung nicht einigen, kann jede Partei bei Gericht eine Entscheidung über die Beendigung des Amtes beantragen.

(2) Tritt ein Schiedsrichter in den Fällen des Absatzes 1 oder des § 1037 Abs. 2 zurück oder stimmt eine Partei der Beendigung des Schiedsrichteramtes zu, so bedeutet dies nicht die Anerkennung der in Absatz 1 oder § 1036 Abs. 2 genannten Rücktrittsgründe.

§ 1039 Bestellung eines Ersatzschiedsrichters

(1) Endet das Amt eines Schiedsrichters nach den §§ 1037, 1038 oder wegen seines Rücktritts vom Amt aus einem anderen Grund oder wegen der Aufhebung seines Amtes durch Vereinbarung der Parteien, so ist ein Ersatzschiedsrichter zu bestellen. Die Bestellung erfolgt nach den Regeln, die auf die Bestellung des zu ersetzenden Schiedsrichters anzuwenden waren.

(2) Die Parteien können eine abweichende Vereinbarung treffen.

Abschnitt 4

Zuständigkeit des Schiedsgerichts

§ 1040 Befugnis des Schiedsgerichts zur Entscheidung über die eigene Zuständigkeit

(1) Das Schiedsgericht kann über die eigene Zuständigkeit und im Zusammenhang hiermit über das Bestehen oder die Gültigkeit der Schiedsvereinbarung entscheiden. Hierbei ist eine Schiedsklausel als eine von den übrigen Vertragsbestimmungen unabhängige Vereinbarung zu behandeln.

(2) Die Rüge der Unzuständigkeit des Schiedsgerichts ist spätestens mit der Klagebeantwortung vorzubringen. Von der Erhebung einer solchen Rüge ist eine Partei nicht dadurch ausgeschlossen, dass sie einen Schiedsrichter bestellt oder an der Bestellung eines Schiedsrichters mitgewirkt hat. Die Rüge, das Schiedsgericht überschreite seine Befugnisse, ist zu erheben, sobald die Angelegenheit, von der dies behauptet wird, im schiedsrichterlichen Verfahren zur Erörterung kommt. Das Schiedsgericht kann in beiden Fällen eine spätere Rüge zulassen, wenn die Partei die Verspätung genügend entschuldigt.

(3) Hält das Schiedsgericht sich für zuständig, so entscheidet es über eine Rüge nach Absatz 2 in der Regel durch Zwischenentscheid. In diesem Fall kann jede Partei innerhalb eines Monats nach schriftlicher Mitteilung des Entscheids eine gerichtliche Entscheidung beantragen. Während ein solcher Antrag anhängig ist, kann das Schiedsgericht das schiedsrichterliche Verfahren fortsetzen und einen Schiedsspruch erlassen.

§ 1041 Maßnahmen des einstweiligen Rechtsschutzes

(1) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorläufige oder sichernde Maßnahmen anordnen, die es in Bezug auf den Streitgegenstand für erforderlich hält. Das Schiedsgericht kann von jeder Partei im Zusammenhang mit einer solchen Maßnahme angemessene Sicherheit verlangen.

(2) Das Gericht kann auf Antrag einer Partei die Vollziehung einer Maßnahme nach Absatz 1 zulassen, sofern nicht schon eine entsprechende Maßnahme des einstweiligen Rechtsschutzes bei einem Gericht beantragt worden ist. Es kann die Anordnung abweichend fassen, wenn dies zur Vollziehung der Maßnahme notwendig ist.

(3) Auf Antrag kann das Gericht den Beschluss nach Absatz 2 aufheben oder ändern.

(4) Erweist sich die Anordnung einer Maßnahme nach Absatz 1 als von Anfang an ungerechtfertigt, so ist die Partei, welche ihre Vollziehung erwirkt hat, verpflichtet, dem Gegner den Schaden zu ersetzen, der ihm aus der Vollziehung der Maßnahme oder dadurch entsteht, dass er Sicherheit leistet, um die Vollziehung abzuwenden. Der Anspruch kann im anhängigen schiedsrichterlichen Verfahren geltend gemacht werden.

Abschnitt 5

Durchführung des schiedsrichterlichen Verfahrens

§ 1042 Allgemeine Verfahrensregeln

- (1) Die Parteien sind gleich zu behandeln. Jeder Partei ist rechtliches Gehör zu gewähren.
- (2) Rechtsanwälte dürfen als Bevollmächtigte nicht ausgeschlossen werden.
- (3) Im Übrigen können die Parteien vorbehaltlich der zwingenden Vorschriften dieses Buches das Verfahren selbst oder durch Bezugnahme auf eine schiedsrichterliche Verfahrensordnung regeln.
- (4) Soweit eine Vereinbarung der Parteien nicht vorliegt und dieses Buch keine Regelung enthält, werden die Verfahrensregeln vom Schiedsgericht nach freiem Ermessen bestimmt. Das Schiedsgericht ist berechtigt, über die Zulässigkeit einer Beweiserhebung zu entscheiden, diese durchzuführen und das Ergebnis frei zu würdigen.

§ 1043 Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens

- (1) Die Parteien können eine Vereinbarung über den Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens treffen. Fehlt eine solche Vereinbarung, so wird der Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens vom Schiedsgericht bestimmt. Dabei sind die Umstände des Falles einschließlich der Eignung des Ortes für die Parteien zu berücksichtigen.
- (2) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht ungeachtet des Absatzes 1 an jedem ihm geeignet erscheinenden Ort zu einer mündlichen Verhandlung, zur Vernehmung von Zeugen, Sachverständigen oder der Parteien, zur Beratung zwischen seinen Mitgliedern, zur Besichtigung von Sachen oder zur Einsichtnahme in Dokumente zusammentreten.

§ 1044 Beginn des schiedsrichterlichen Verfahrens

Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so beginnt das schiedsrichterliche Verfahren über eine bestimmte Streitigkeit mit dem Tag, an dem der Beklagte den Antrag, die Streitigkeit einem Schiedsgericht vorzulegen, empfangen hat. Der Antrag muss die Bezeichnung der Parteien, die Angabe des Streitgegenstandes und einen Hinweis auf die Schiedsvereinbarung enthalten.

§ 1045 Verfahrenssprache

- (1) Die Parteien können die Sprache oder die Sprachen, die im schiedsrichterlichen Verfahren zu verwenden sind, vereinbaren. Fehlt eine solche Vereinbarung, so bestimmt hierüber das Schiedsgericht. Die Vereinbarung der Parteien oder die Bestimmung des Schiedsgerichts ist, sofern darin nichts anderes vorgesehen wird, für schriftliche Erklärungen einer Partei, mündliche Verhandlungen, Schiedssprüche, sonstige Entscheidungen und andere Mitteilungen des Schiedsgerichts maßgebend.
- (2) Das Schiedsgericht kann anordnen, dass schriftliche Beweismittel mit einer Übersetzung in die Sprache oder die Sprachen versehen sein müssen, die zwischen den Parteien vereinbart oder vom Schiedsgericht bestimmt worden sind.

§ 1046 Klage und Klagebeantwortung

- (1) Innerhalb der von den Parteien vereinbarten oder vom Schiedsgericht bestimmten Frist hat der Kläger seinen Anspruch und die Tatsachen, auf die sich dieser Anspruch stützt, darzulegen und der Beklagte hierzu Stellung zu nehmen. Die Parteien können dabei alle ihnen erheblich erscheinenden Dokumente vorlegen oder andere Beweismittel bezeichnen, derer sie sich bedienen wollen.
- (2) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann jede Partei im Laufe des schiedsrichterlichen Verfahrens ihre Klage oder ihre Angriffs- und Verteidigungsmittel ändern oder ergänzen, es sei denn, das Schiedsgericht lässt dies wegen Verspätung, die nicht genügend entschuldigt wird, nicht zu.
- (3) Die Absätze 1 und 2 gelten für die Widerklage entsprechend.

§ 1047 Mündliche Verhandlung und schriftliches Verfahren

- (1) Vorbehaltlich einer Vereinbarung der Parteien entscheidet das Schiedsgericht, ob mündlich verhandelt werden soll oder ob das Verfahren auf der Grundlage von Dokumenten und anderen Unterlagen durchzuführen ist. Haben die Parteien die mündliche Verhandlung nicht ausgeschlossen, hat das Schiedsgericht eine solche Verhandlung in einem geeigneten Abschnitt des Verfahrens durchzuführen, wenn eine Partei es beantragt.
- (2) Die Parteien sind von jeder Verhandlung und jedem Zusammentreffen des Schiedsgerichts zu Zwecken der Beweisaufnahme rechtzeitig in Kenntnis zu setzen.
- (3) Alle Schriftsätze, Dokumente und sonstigen Mitteilungen, die dem Schiedsgericht von einer Partei vorgelegt werden, sind der anderen Partei, Gutachten und andere schriftliche Beweismittel, auf die sich das Schiedsgericht bei seiner Entscheidung stützen kann, sind beiden Parteien zur Kenntnis zu bringen.

§ 1048 Säumnis einer Partei

- (1) Versäumt es der Kläger, seine Klage nach § 1046 Abs. 1 einzureichen, so beendet das Schiedsgericht das Verfahren.
- (2) Versäumt es der Beklagte, die Klage nach § 1046 Abs. 1 zu beantworten, so setzt das Schiedsgericht das Verfahren fort, ohne die Säumnis als solche als Zugeständnis der Behauptungen des Klägers zu behandeln.
- (3) Versäumt es eine Partei, zu einer mündlichen Verhandlung zu erscheinen oder innerhalb einer festgelegten Frist ein Dokument zum Beweis vorzulegen, so kann das Schiedsgericht das Verfahren fortsetzen und den Schiedsspruch nach den vorliegenden Erkenntnissen erlassen.

(4) Wird die Säumnis nach Überzeugung des Schiedsgerichts genügend entschuldigt, bleibt sie außer Betracht. Im Übrigen können die Parteien über die Folgen der Säumnis etwas anderes vereinbaren.

§ 1049 Vom Schiedsgericht bestellter Sachverständiger

(1) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht einen oder mehrere Sachverständige zur Erstattung eines Gutachtens über bestimmte vom Schiedsgericht festzulegende Fragen bestellen. Es kann ferner eine Partei auffordern, dem Sachverständigen jede sachdienliche Auskunft zu erteilen oder alle für das Verfahren erheblichen Dokumente oder Sachen zur Besichtigung vorzulegen oder zugänglich zu machen.

(2) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so hat der Sachverständige, wenn eine Partei dies beantragt oder das Schiedsgericht es für erforderlich hält, nach Erstattung seines schriftlichen oder mündlichen Gutachtens an einer mündlichen Verhandlung teilzunehmen. Bei der Verhandlung können die Parteien dem Sachverständigen Fragen stellen und eigene Sachverständige zu den streitigen Fragen aussagen lassen.

(3) Auf den vom Schiedsgericht bestellten Sachverständigen sind die §§ 1036, 1037 Abs. 1 und 2 entsprechend anzuwenden.

§ 1050 Gerichtliche Unterstützung bei der Beweisaufnahme und sonstige richterliche Handlungen

Das Schiedsgericht oder eine Partei mit Zustimmung des Schiedsgerichts kann bei Gericht Unterstützung bei der Beweisaufnahme oder die Vornahme sonstiger richterlicher Handlungen, zu denen das Schiedsgericht nicht befugt ist, beantragen. Das Gericht erledigt den Antrag, sofern es ihn nicht für unzulässig hält, nach seinen für die Beweisaufnahme oder die sonstige richterliche Handlung geltenden Verfahrensvorschriften. Die Schiedsrichter sind berechtigt, an einer gerichtlichen Beweisaufnahme teilzunehmen und Fragen zu stellen.

Abschnitt 6

Schiedsspruch und Beendigung des Verfahrens

§ 1051 Anwendbares Recht

(1) Das Schiedsgericht hat die Streitigkeit in Übereinstimmung mit den Rechtsvorschriften zu entscheiden, die von den Parteien als auf den Inhalt des Rechtsstreits anwendbar bezeichnet worden sind. Die Bezeichnung des Rechts oder der Rechtsordnung eines bestimmten Staates ist, sofern die Parteien nicht ausdrücklich etwas anderes vereinbart haben, als unmittelbare Verweisung auf die Sachvorschriften dieses Staates und nicht auf sein Kollisionsrecht zu verstehen.

(2) Haben die Parteien die anzuwendenden Rechtsvorschriften nicht bestimmt, so hat das Schiedsgericht das Recht des Staates anzuwenden, mit dem der Gegenstand des Verfahrens die engsten Verbindungen aufweist.

(3) Das Schiedsgericht hat nur dann nach Billigkeit zu entscheiden, wenn die Parteien es ausdrücklich dazu ermächtigt haben. Die Ermächtigung kann bis zur Entscheidung des Schiedsgerichts erteilt werden.

(4) In allen Fällen hat das Schiedsgericht in Übereinstimmung mit den Bestimmungen des Vertrages zu entscheiden und dabei bestehende Handelsbräuche zu berücksichtigen.

§ 1052 Entscheidung durch ein Schiedsrichterkollegium

(1) Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so ist in schiedsrichterlichen Verfahren mit mehr als einem Schiedsrichter jede Entscheidung des Schiedsgerichts mit Mehrheit der Stimmen aller Mitglieder zu treffen.

(2) Verweigert ein Schiedsrichter die Teilnahme an einer Abstimmung, können die übrigen Schiedsrichter ohne ihn entscheiden, sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben. Die Absicht, ohne den verweigernden Schiedsrichter über den Schiedsspruch abzustimmen, ist den Parteien vorher mitzuteilen. Bei anderen Entscheidungen sind die Parteien von der Abstimmungsverweigerung nachträglich in Kenntnis zu setzen.

(3) Über einzelne Verfahrensfragen kann der vorsitzende Schiedsrichter allein entscheiden, wenn die Parteien oder die anderen Mitglieder des Schiedsgerichts ihn dazu ermächtigt haben.

§ 1053 Vergleich

(1) Vergleichen sich die Parteien während des schiedsrichterlichen Verfahrens über die Streitigkeit, so beendet das Schiedsgericht das Verfahren. Auf Antrag der Parteien hält es den Vergleich in der Form eines Schiedsspruchs mit vereinbartem Wortlaut fest, sofern der Inhalt des Vergleichs nicht gegen die öffentliche Ordnung (ordre public) verstößt.

(2) Ein Schiedsspruch mit vereinbartem Wortlaut ist gemäß § 1054 zu erlassen und muss angeben, dass es sich um einen Schiedsspruch handelt. Ein solcher Schiedsspruch hat dieselbe Wirkung wie jeder andere Schiedsspruch zur Sache.

(3) Soweit die Wirksamkeit von Erklärungen eine notarielle Beurkundung erfordert, wird diese bei einem Schiedsspruch mit vereinbartem Wortlaut durch die Aufnahme der Erklärungen der Parteien in den Schiedsspruch ersetzt.

(4) Mit Zustimmung der Parteien kann ein Schiedsspruch mit vereinbartem Wortlaut auch von einem Notar, der seinen Amtssitz im Bezirk des nach § 1062 Abs. 1, 2 für die Vollstreckbarerklärung zuständigen Gerichts hat, für vollstreckbar erklärt werden. Der Notar lehnt die Vollstreckbarerklärung ab, wenn die Voraussetzungen des Absatzes 1 Satz 2 nicht vorliegen.

§ 1054 Form und Inhalt des Schiedsspruchs

(1) Der Schiedsspruch ist schriftlich zu erlassen und durch den Schiedsrichter oder die Schiedsrichter zu unterschreiben. In schiedsrichterlichen Verfahren mit mehr als einem Schiedsrichter genügen die Unterschriften der Mehrheit aller Mitglieder des Schiedsgerichts, sofern der Grund für eine fehlende Unterschrift angegeben wird.

(2) Der Schiedsspruch ist zu begründen, es sei denn, die Parteien haben vereinbart, dass keine Begründung gegeben werden muss, oder es handelt sich um einen Schiedsspruch mit vereinbartem Wortlaut im Sinne des § 1053.

(3) Im Schiedsspruch sind der Tag, an dem er erlassen wurde, und der nach § 1043 Abs. 1 bestimmte Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens anzugeben. Der Schiedsspruch gilt als an diesem Tag und diesem Ort erlassen.

(4) Jeder Partei ist ein von den Schiedsrichtern unterschriebener Schiedsspruch zu übermitteln.

§ 1055 Wirkungen des Schiedsspruchs

Der Schiedsspruch hat unter den Parteien die Wirkungen eines rechtskräftigen gerichtlichen Urteils.

§ 1056 Beendigung des schiedsrichterlichen Verfahrens

(1) Das schiedsrichterliche Verfahren wird mit dem endgültigen Schiedsspruch oder mit einem Beschluss des Schiedsgerichts nach Absatz 2 beendet.

(2) Das Schiedsgericht stellt durch Beschluss die Beendigung des schiedsrichterlichen Verfahrens fest, wenn

- 1.

der Kläger

a)

es versäumt, seine Klage nach § 1046 Abs. 1 einzureichen und kein Fall des § 1048 Abs. 4 vorliegt, oder

b)

seine Klage zurücknimmt, es sei denn, dass der Beklagte dem widerspricht und das Schiedsgericht ein berechtigtes Interesse des Beklagten an der endgültigen Beilegung der Streitigkeit anerkennt; oder

2.

die Parteien die Beendigung des Verfahrens vereinbaren; oder

3.

die Parteien das schiedsrichterliche Verfahren trotz Aufforderung des Schiedsgerichts nicht weiter betreiben oder die Fortsetzung des Verfahrens aus einem anderen Grund unmöglich geworden ist.

(3) Vorbehaltlich des § 1057 Abs. 2 und der §§ 1058, 1059 Abs. 4 endet das Amt des Schiedsgerichts mit der Beendigung des schiedsrichterlichen Verfahrens.

§ 1057 Entscheidung über die Kosten

(1) Sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben, hat das Schiedsgericht in einem Schiedsspruch darüber zu entscheiden, zu welchem Anteil die Parteien die Kosten des schiedsrichterlichen Verfahrens einschließlich der den Parteien erwachsenen und zur zweckentsprechenden Rechtsverfolgung notwendigen Kosten zu tragen haben. Hierbei entscheidet das Schiedsgericht nach pflichtgemäßem Ermessen unter Berücksichtigung der Umstände des Einzelfalles, insbesondere des Ausgangs des Verfahrens.

(2) Soweit die Kosten des schiedsrichterlichen Verfahrens feststehen, hat das Schiedsgericht auch darüber zu entscheiden, in welcher Höhe die Parteien diese zu tragen haben. Ist die Festsetzung der Kosten unterblieben oder erst nach Beendigung des schiedsrichterlichen Verfahrens möglich, wird hierüber in einem gesonderten Schiedsspruch entschieden.

§ 1058 Berichtigung, Auslegung und Ergänzung des Schiedsspruchs

(1) Jede Partei kann beim Schiedsgericht beantragen,

1.

Rechen-, Schreib- und Druckfehler oder Fehler ähnlicher Art im Schiedsspruch zu berichtigen;

2.

bestimmte Teile des Schiedsspruchs auszulegen;

3.

einen ergänzenden Schiedsspruch über solche Ansprüche zu erlassen, die im schiedsrichterlichen Verfahren zwar geltend gemacht, im Schiedsspruch aber nicht behandelt worden sind.

(2) Sofern die Parteien keine andere Frist vereinbart haben, ist der Antrag innerhalb eines Monats nach Empfang des Schiedsspruchs zu stellen.

(3) Das Schiedsgericht soll über die Berichtigung oder Auslegung des Schiedsspruchs innerhalb eines Monats und über die Ergänzung des Schiedsspruchs innerhalb von zwei Monaten entscheiden.

(4) Eine Berichtigung des Schiedsspruchs kann das Schiedsgericht auch ohne Antrag vornehmen.

(5) § 1054 ist auf die Berichtigung, Auslegung oder Ergänzung des Schiedsspruchs anzuwenden.

Abschnitt 7

Rechtsbehelf gegen den Schiedsspruch

§ 1059 Aufhebungsantrag

(1) Gegen einen Schiedsspruch kann nur der Antrag auf gerichtliche Aufhebung nach den Absätzen 2 und 3 gestellt werden.

(2) Ein Schiedsspruch kann nur aufgehoben werden,

1.

wenn der Antragsteller begründet geltend macht, dass

- a) eine der Parteien, die eine Schiedsvereinbarung nach den §§ 1029, 1031 geschlossen haben, nach dem Recht, das für sie persönlich maßgebend ist, hierzu nicht fähig war, oder dass die Schiedsvereinbarung nach dem Recht, dem die Parteien sie unterstellt haben oder, falls die Parteien hierüber nichts bestimmt haben, nach deutschem Recht ungültig ist oder
- b) er von der Bestellung eines Schiedsrichters oder von dem schiedsrichterlichen Verfahren nicht gehörig in Kenntnis gesetzt worden ist oder dass er aus einem anderen Grund seine Angriffs- oder Verteidigungsmittel nicht hat geltend machen können oder
- c) der Schiedsspruch eine Streitigkeit betrifft, die in der Schiedsabrede nicht erwähnt ist oder nicht unter die Bestimmungen der Schiedsklausel fällt, oder dass er Entscheidungen enthält, welche die Grenzen der Schiedsvereinbarung überschreiten; kann jedoch der Teil des Schiedsspruchs, der sich auf Streitpunkte bezieht, die dem schiedsrichterlichen Verfahren unterworfen waren, von dem Teil, der Streitpunkte betrifft, die ihm nicht unterworfen waren, getrennt werden, so kann nur der letztgenannte Teil des Schiedsspruchs aufgehoben werden; oder
- d) die Bildung des Schiedsgerichts oder das schiedsrichterliche Verfahren einer Bestimmung dieses Buches oder einer zulässigen Vereinbarung der Parteien nicht entsprochen hat und anzunehmen ist, dass sich dies auf den Schiedsspruch ausgewirkt hat; oder

2.

wenn das Gericht feststellt, dass

- a) der Gegenstand des Streites nach deutschem Recht nicht schiedsfähig ist oder
- b) die Anerkennung oder Vollstreckung des Schiedsspruchs zu einem Ergebnis führt, das der öffentlichen Ordnung (ordre public) widerspricht.

(3) Sofern die Parteien nichts anderes vereinbaren, muss der Aufhebungsantrag innerhalb einer Frist von drei Monaten bei Gericht eingereicht werden. Die Frist beginnt mit dem Tag, an dem der Antragsteller den Schiedsspruch empfangen hat. Ist ein Antrag nach § 1058 gestellt worden, verlängert sich die Frist um höchstens einen Monat nach Empfang der Entscheidung über diesen Antrag. Der Antrag auf Aufhebung des Schiedsspruchs kann nicht mehr gestellt werden, wenn der Schiedsspruch von einem deutschen Gericht für vollstreckbar erklärt worden ist.

(4) Ist die Aufhebung beantragt worden, so kann das Gericht in geeigneten Fällen auf Antrag einer Partei unter Aufhebung des Schiedsspruchs die Sache an das Schiedsgericht zurückverweisen.

(5) Die Aufhebung des Schiedsspruchs hat im Zweifel zur Folge, dass wegen des Streitgegenstandes die Schiedsvereinbarung wiederauflebt.

Abschnitt 8

Voraussetzungen der Anerkennung und Vollstreckung von Schiedssprüchen

§ 1060 Inländische Schiedssprüche

(1) Die Zwangsvollstreckung findet statt, wenn der Schiedsspruch für vollstreckbar erklärt ist.

(2) Der Antrag auf Vollstreckbarerklärung ist unter Aufhebung des Schiedsspruchs abzulehnen, wenn einer der in § 1059 Abs. 2 bezeichneten Aufhebungsgründe vorliegt. Aufhebungsgründe sind nicht zu berücksichtigen, soweit im Zeitpunkt der Zustellung des Antrags auf Vollstreckbarerklärung ein auf sie gestützter Aufhebungsantrag rechtskräftig abgewiesen ist. Aufhebungsgründe nach § 1059 Abs. 2 Nr. 1 sind auch dann nicht zu berücksichtigen, wenn die in § 1059 Abs. 3 bestimmten Fristen abgelaufen sind, ohne dass der Antragsgegner einen Antrag auf Aufhebung des Schiedsspruchs gestellt hat.

§ 1061 Ausländische Schiedssprüche

(1) Die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche richtet sich nach dem Übereinkommen vom 10. Juni 1958 über die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche (BGBl. 1961 II S. 121). Die Vorschriften in anderen Staatsverträgen über die Anerkennung und Vollstreckung von Schiedssprüchen bleiben unberührt.

(2) Ist die Vollstreckbarerklärung abzulehnen, stellt das Gericht fest, dass der Schiedsspruch im Inland nicht anzuerkennen ist.

(3) Wird der Schiedsspruch, nachdem er für vollstreckbar erklärt worden ist, im Ausland aufgehoben, so kann die Aufhebung der Vollstreckbarerklärung beantragt werden.

Abschnitt 9

Gerichtliches Verfahren

§ 1062 Zuständigkeit

(1) Das Oberlandesgericht, das in der Schiedsvereinbarung bezeichnet ist oder, wenn eine solche Bezeichnung fehlt, in dessen Bezirk der Ort des schiedsrichterlichen Verfahrens liegt, ist zuständig für Entscheidungen über Anträge betreffend

1. die Bestellung eines Schiedsrichters (§§ 1034, 1035), die Ablehnung eines Schiedsrichters (§ 1037) oder die Beendigung des Schiedsrichteramtes (§ 1038);
2. die Feststellung der Zulässigkeit oder Unzulässigkeit eines schiedsrichterlichen Verfahrens (§ 1032) oder die Entscheidung eines Schiedsgerichts, in der dieses seine Zuständigkeit in einem Zwischenentscheid bejaht hat (§ 1040);
3. die Vollziehung, Aufhebung oder Änderung der Anordnung vorläufiger oder sichernder Maßnahmen des Schiedsgerichts (§ 1041);
4. die Aufhebung (§ 1059) oder die Vollstreckbarerklärung des Schiedsspruchs (§§ 1060 ff.) oder die Aufhebung der Vollstreckbarerklärung (§ 1061).

(2) Besteht in den Fällen des Absatzes 1 Nr. 2 erste Alternative, Nr. 3 oder Nr. 4 kein deutscher Schiedsort, so ist für die Entscheidungen das Oberlandesgericht zuständig, in dessen Bezirk der Antragsgegner seinen Sitz oder gewöhnlichen Aufenthalt hat oder sich Vermögen des Antragsgegners oder der mit der Schiedsklage in Anspruch genommene oder von der Maßnahme betroffene Gegenstand befindet, hilfsweise das Kammergericht.

(3) In den Fällen des § 1025 Abs. 3 ist für die Entscheidung das Oberlandesgericht zuständig, in dessen Bezirk der Kläger oder der Beklagte seinen Sitz oder seinen gewöhnlichen Aufenthalt hat.

(4) Für die Unterstützung bei der Beweisaufnahme und sonstige richterliche Handlungen (§ 1050) ist das Amtsgericht zuständig, in dessen Bezirk die richterliche Handlung vorzunehmen ist.

(5) Sind in einem Land mehrere Oberlandesgerichte errichtet, so kann die Zuständigkeit von der Landesregierung durch Rechtsverordnung einem Oberlandesgericht oder dem obersten Landesgericht übertragen werden; die Landesregierung kann die Ermächtigung durch Rechtsverordnung auf die Landesjustizverwaltung übertragen. Mehrere Länder können die Zuständigkeit eines Oberlandesgerichts über die Ländergrenzen hinaus vereinbaren.

§ 1063 Allgemeine Vorschriften

(1) Das Gericht entscheidet durch Beschluss. Vor der Entscheidung ist der Gegner zu hören.

(2) Das Gericht hat die mündliche Verhandlung anzuordnen, wenn die Aufhebung des Schiedsspruchs beantragt wird oder wenn bei einem Antrag auf Anerkennung oder Vollstreckbarerklärung des Schiedsspruchs Aufhebungsgründe nach § 1059 Abs. 2 in Betracht kommen.

(3) Der Vorsitzende des Zivilsenats kann ohne vorherige Anhörung des Gegners anordnen, dass der Antragsteller bis zur Entscheidung über den Antrag die Zwangsvollstreckung aus dem Schiedsspruch betreiben oder die vorläufige oder sichernde Maßnahme des Schiedsgerichts nach § 1041 vollziehen darf. Die Zwangsvollstreckung aus dem Schiedsspruch darf nicht über Maßnahmen zur Sicherung hinausgehen. Der Antragsgegner ist befugt, die Zwangsvollstreckung durch Leistung einer Sicherheit in Höhe des Betrages, wegen dessen der Antragsteller vollstrecken kann, abzuwenden.

(4) Solange eine mündliche Verhandlung nicht angeordnet ist, können zu Protokoll der Geschäftsstelle Anträge gestellt und Erklärungen abgegeben werden.

§ 1064 Besonderheiten bei der Vollstreckbarerklärung von Schiedssprüchen

(1) Mit dem Antrag auf Vollstreckbarerklärung eines Schiedsspruchs ist der Schiedsspruch oder eine beglaubigte Abschrift des Schiedsspruchs vorzulegen. Die Beglaubigung kann auch von dem für das gerichtliche Verfahren bevollmächtigten Rechtsanwalt vorgenommen werden.

(2) Der Beschluss, durch den ein Schiedsspruch für vollstreckbar erklärt wird, ist für vorläufig vollstreckbar zu erklären.

(3) Auf ausländische Schiedssprüche sind die Absätze 1 und 2 anzuwenden, soweit Staatsverträge nicht ein anderes bestimmen.

§ 1065 Rechtsmittel

(1) Gegen die in § 1062 Abs. 1 Nr. 2 und 4 genannten Entscheidungen findet die Rechtsbeschwerde statt. Im Übrigen sind die Entscheidungen in den in § 1062 Abs. 1 bezeichneten Verfahren unanfechtbar.

(2) Die Rechtsbeschwerde kann auch darauf gestützt werden, dass die Entscheidung auf einer Verletzung eines Staatsvertrages beruht. Die §§ 707, 717 sind entsprechend anzuwenden.

Abschnitt 10

Außervertragliche Schiedsgerichte

§ 1066 Entsprechende Anwendung der Vorschriften des Buches 10

Für Schiedsgerichte, die in gesetzlich statthafter Weise durch letztwillige oder andere nicht auf Vereinbarung beruhende Verfügungen angeordnet werden, gelten die Vorschriften dieses Buches entsprechend.